

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE

ISSN 1210-2016

BULLETIN
UNIVERZITNEJ KNIŽNICE
V BRATISLAVE

V čísle:

Informácie z UKB

Informácie zo seminárov a porád

Rôzne

Personálie

Ocenenia

Kalendár akcií

Bratislava 2005

O b s a h

INFORMÁCIE Z UKB

Návšteva generálneho riaditeľa UNESCO v Univerzitnej knižnici v Bratislave 6
Anna Polievková

EDO – nový systém Univerzitnej knižnice pre dodávanie dokumentov 7
Katarína Marušiaková

INFO USA – americké informačné centrum 11
Romana Kovačková

Publikácie vydané Univerzitnou knižnicou v Bratislave v roku 2005 14
Táňa Popová

Pripravovaná databáza a Bibliografia výročných školských správ z územia Slovenska 1701-1850 16
Katarína Pekařová – Danica Zendulková

INFORMÁCIE Z PORÁD A SEMINÁROV

Šieste zasadnutie Národnej komisie pre služby pri SNK v Univerzitnej knižnici v Bratislave 24
Dagmar Kleinová

Knižnice súčasnosti 2005 29
Dagmar Kleinová

9. IFLA konferencia o medziknižničných službách a dodávaní dokumentov 31
Katarína Marušiaková

25. odborný seminár hudobných knihovníkov 36
Dana Drličková

Dejiny knižnej kultúry Levíc a okolia 42
Miriam Poriezová

RÓZNE

Knižničné katalógy versus internet 48
Katarína Gabovičová

Hudobné záhrady Bratislavy – moderný festival klasickej hudby 66
Dana Drličková

PERSONÁLIE

Hudobná knižnička Emese Duka-Zólyomiová 70
Kamila Fircáková

OCENENIA

Ocenenie roka a pochvalné uznanie za rok 2005 84

KALENDÁR AKCIÍ

**Akcie multifunkčného kultúrneho centra v čase
od 16. 6. 2005 do 20. 12. 2005** 86

INFORMÁCIE Z UKB

NÁVŠTEVA GENERÁLNEHO RIADITEĽA UNESCO V UNIVERZITNEJ KNIŽNICI

22. 08. 2005 navštívil Univerzitnú knižnicu v Bratislave generálny riaditeľ Organizácie Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (UNESCO), pán Koichiro Matsuura, ktorý na Slovensko pricestoval na pozvanie prezidenta republiky. Sprevádzali ho pracovníci Sekretariátu UNESCO Krista Pikkat a Andrej Ševelev ako aj veľvyslankyňa SR vo Francúzsku, Mária Krásnohorská.

Na úvod K. Matsuura zavítal do strediska UNESCO, kde sa stretol s vedením UKB a oboznámil sa s fungovaním a výsledkami práce strediska. Potom sa zúčastnil stretnutia s predstaviteľmi UNESCO štruktúr na Slovensku predsedníctvom Slovenskej komisie pre UNESCO a predstaviteľmi výborov medzivládnych programov UNESCO.

Na záver si prezrel zrekonštruované priestory "Univerzity" a oboznámil sa s jej službami. Na počesť vzácnjej návštevy generálny riaditeľ UKB T. Trgiňa podával koktail.

Zaujímavosťou je, že UNESCO v rámci svojho Participačného programu finančne podporilo niekoľko projektov Univerzitnej knižnice a Informačného strediska UNESCO. Boli to konkrétne zabezpečovacie zariadenia na ochranu historických fondov UKB a vydanie slovenskej verzie učebnice pre stredné školy Svetové dedičstvo v rukách mladých, ktorú UNESCO vydalo ako pomôcku na implementáciu vzdelávania o svetovom dedičstve do vyučovacieho procesu.

O podujatí informovala tlač, na druhý deň sa správa o návšteve objavila vo všetkých mienkotvorných médiách a STV na svojom druhom kanáli odvysielala 25. 08. 05 cca desať minútovú reportáž o návšteve v UKB, o stredisku UNESCO a jeho službách, rozhovor s K. Matsuurom a A. Polievkovou. Reportáž doplnila o anketu medzi obyvateľmi Bratislavy o tom, čo vedia o UNESCO.

Anna Polievková

EDO NOVÝ SYSTÉM UNIVERZITNEJ KNIŽNICE PRE DODÁVANIE DOKUMENTOV

Univerzitná knižnica v Bratislave v tomto roku uviedla do prevádzky nový systém pre dodávanie dokumentov z vlastných fondov s pracovným názvom EDO. Projekt na zavedenie systému a jeho sprevádzkovanie bol vypracovaný začiatkom roku 2005. UKB sa rozhodla pre účely dodávania dokumentov zakúpiť systém nemeckej firmy Imageware s názvom MyBib eDoc ako aj skenerové pracovisko so skenerom Bookeye a skenovacím programom BCS-2, ktorý je schopný so systémom MyBib eDoc spolupracovať. Začiatkom roka 2005 boli pre prácu so systémom zaškolené pracovníčky UKB, ktoré zároveň mali možnosť vidieť fungovanie systémov v praxi nemeckých knižníc.

MyBib eDoc je systém pre elektronické dodávanie dokumentov, teda článkov z časopisov, častí kníh, dokáže však spracovávať aj výpožičky kníh. Môžu ho využívať nielen knižnice, ale aj archívy a rôzne registratúrne úrady. MyBib poskytuje platformu, ktorá umožňuje spoluprácu jednotlivých modulárnych programov na administráciu, skenovanie, dodávanie ako aj účtovanie a fakturáciu. Systém nevyžaduje špeciálne prostredie, pracuje so štandardnými e-mailovými programami a webovými prehliadačmi. MyBib eDoc je modulárnym systémom, takže sa môže ľahko prispôbovať meniacim sa požiadavkám používateľa. Umožňuje napríklad pridávať ďalšie pracovné stanice, ktoré môžu byť umiestnené na rôznych pracoviskách inštitúcie, takže administrácia objednávok môže prebiehať v centrálnej knižnici a samotné skenovanie dokumentov v jednotlivých čiastkových knižniciach pobočkách.

Program BCS-2 umožňuje používanie pripojených skenerov a odosielanie naskenovaných dokumentov do MyBib eDoc, prípadne na e-mailovú adresu čitateľa (v prípade využívania samoobslužných skenerov). Zároveň umožňuje aj spoluprácu viacerých druhov skenerov, okrem bežných typov je možné využiť napríklad aj skener na mikrofilmy. Objednávky z MyBib eDoc program identifikuje a spracúva prostredníctvom čiarového kódu vytvoreného v MyBib eDoc. BCS-2 tento kód naskenuje, tým identifikuje objednávku a tak umožňuje jej komunikáciu medzi oboma systémami. Štandardné

exportné formáty sú .tiff a multistránkový tiff, ale program umožňuje konverzie aj do .pdf, .jpeg a .giff formátov.

Samotné zavádzanie systému do služieb Univerzitetnej knižnice sme rozdelili do troch fáz. Prvá fáza predstavovala skúšobné obdobie testovania systému a optimalizácie organizácie práce. V tomto období sme spolupracovali s vybranými partnerskými knižnicami, ktoré nám zasielali skúšobné požiadavky na dodávanie dokumentov. Zároveň sme testovali navrhnuté spôsoby organizácie práce so systémom a hľadali najoptimálnejšie varianty pracovného procesu pri dodaní dokumentu (od zadania požiadavky, cez vyžiadanie originálu dokumentu zo skladu, jeho naskenovanie a následné dodanie). Bola vypracovaná, zverejnená a odskúšaná elektronická žiadanka pre dodanie dokumentu na stránke UKB, z ktorej sa objednávky odosielaajú priamo do systému MyBib eDoc. V tejto fáze sme vybraným knižniciam sprístupňovali žiadanku iba na určenej webovej stránke, ktorej adresu sme im zaslali.

Sprístupnením systému dodávania dokumentov pre všetkých záujemcov sa začala druhá, najdôležitejšia fáza jeho uvádzania do prevádzky, v septembri tohto roku. Elektronická žiadanka bola zverejnená na viditeľnom mieste v sekcii MVS a MMVS na webovej stránke UKB, spolu s ďalšími potrebnými informáciami. V tejto fáze začala bežná prevádzka systému pre dodávanie dokumentov, s využitím optimalizovaných spôsobov práce. Systém sa stal rýchlo veľmi obľúbeným a využívaným: z celkového počtu 247 článkov (1636 strán) poskytnutých oddelením MVS z fondov UKB iným knižniciam, bolo v období od spustenia prevádzky systému pre dodávanie dokumentov v septembri tohto roka dodaných prostredníctvom EDO 140 článkov (1056 strán), teda viac ako polovica.

Ďalšia fáza prevádzkovania systému predpokladá ďalšie zlepšovanie jeho činnosti. Je potrebné doriešiť systém platieb za služby dodávania dokumentov ako aj štatistických výstupov zo systému. Ďalšia optimalizácia práce vo vnútri knižnice by mala umožniť garanciu dodania dokumentu v určitom časovom limite (24 alebo 48 hodín), čo v súčasnosti zatiaľ nie je možné.

Okrem elektronickej žiadanky by sme chceli umožniť aj objednávanie dokumentov priamo z OPAC-u knižnice (systém MyBib eDoc úspešne spolupracuje napr. so

systémom ALEPH vo švajčiarskych knižniciach ako aj so systémom Subito v Nemecku), prípadne zo súborného katalógu periodík.

Keďže modulárnosť systému zabezpečuje jeho flexibilitu a otvorenosť, v budúcnosti je možné zapojiť do systému dodávania dokumentov aj ďalšie knižnice, nielen ako pasívnych, ale hlavne ako aktívnych partnerov pre poskytovanie dokumentov z vlastných fondov. Tým by sa vytvoril predpoklad na vznik systému elektronického dodávania dokumentov (ako je napríklad česká VPK), čím by sa zvýšila efektívnosť využívania knižničných fondov na Slovensku.

Treba uviesť, že Univerzitná knižnica v Bratislave využíva systém pre dodávanie dokumentov nielen pre poskytovanie dokumentov iným knižniciam v rámci MVS, ale aj individuálnym používateľom registrovaným v UKB. Po zavedení knižničných pasov (čipových kariet) s elektronickou peňaženkou a nadväzného systému účtovania objednávok, počíta sa s umožnením objednávok od individuálnych používateľov bez nutnosti navštíviť knižnicu. Používatelia si budú môcť objednávať dokumenty priamo z domova, pracoviska alebo školy, kam im budú následne aj doručené.

Funkčné použitie systému v UKB je takéto: žiadajúca knižnica vyplní formulár elektronickej žiadanky na webovej stránke UKB (žiadanka na dodanie kópie dokumentu), ktorý má podobnú formu ako pôvodná žiadanka MVS. Vyplnená žiadanka sa odošle do systému MyBib eDoc. V oddelení MVS sa vytlačí sprievodný list, ktorý obsahuje tieto údaje: čiarový kód, údaje o žiadateľovi, bibliografické údaje, údaje o spôsobe dodania a interné poznámky knižnice. Po dodaní originálu dokumentu zo skladu sa žiadaný dokument naskenuje. Program BCS-2 pomocou čiarového kódu identifikuje objednávku a naskenovaný dokument odošle naspäť do programu MyBib eDoc. Odtiaľ sa objednávka pošle v požadovanom formáte žiadajúcej knižnici/používateľovi. Používateľ si môže zadať požadovaný formát pre dodanie dokumentov a spôsob ich dodania. Systém dodáva dokumenty vo formátoch .pdf, .tiff a multistránkový tiff. Dodanie dokumentov sa môže realizovať elektronicou poštou, vystavením na FTP serveri, prípadne poštou alebo faxom.

Pri jednotlivých dodávkach je možné ľahko sledovať proces ich vybavovania a späťne ich vyhľadávať. To umožňuje pracovníkom knižnice poskytovať používateľom rýchle informácie o stave vybavenia ich objednávky a zjednodušuje reklamačný proces.

Systém elektronického dodávania dokumentov Univerzitnej knižnice EDO je stále vo fáze testovania. Predpokladom jeho uvedenia do bežnej prevádzky je úspešné ukončenie všetkých troch fáz, a najmä doriešenie problematiky účtovania a optimalizácie pracovného procesu vo vnútri knižnice. V priebehu nasledujúceho roka však tento proces bude dokončený a počítame s významným využívaním systému. Už v súčasnej dobe sa ukazuje, že prináša zrýchlenie a skvalitnenie služieb a spokojnosť našich používateľov a partnerov na Slovensku aj v zahraničí.

Katarína Marušiaková

INFO USA AMERICKÉ INFORMAČNÉ CENTRUM

Americká informačná agentúra vo Washingtone (USIA) na základe nominácie Informačnej služby pri Veľvyslanectve USA (USIS) poskytla v roku 1996 Univerzitnej knižnici v Bratislave (UKB) dar elektronickú knižnicu amerických štúdií ProQuest, ktorý pozostával z kompletného CD-ROM vybavenia, kompaktných diskov príručnej knižnice (knižného daru vlády USA, ktorý obsahoval 1230 titulov v anglickom jazyku z oblasti histórie USA, politológie, ekonomiky, filozofie, literatúry, poézie a umenia) a časti fondu knižnice Woodrowa Wilsona z Veľvyslanectva USA, ktorý tvorilo 1460 titulov monografií v anglickom jazyku z oblasti sociálnej politiky, histórie, filozofie, ekonómie, geografie, literatúry, umenia a beletrie. Aby tento významný dar čo v najväčšej miere slúžil čitateľskej verejnosti, vytvorila UKB novú študovňu – Centrum amerických štúdií, v ktorej mali čitatelia možnosť hlbšieho štúdia problematiky USA v celom komplexe otázok. Nadväzne na činnosť Centra amerických štúdií, bolo 19. januára 2005, na základe dohody medzi Univerzitnou knižnicou v Bratislave a Sekciou pre verejné záležitosti Veľvyslanectva USA v Slovenskej Republike založené informačné a kultúrne centrum Info USA, ktorého zámerom je rozširovať informácie o Spojených štátoch, ich histórii, vede, kultúre, obyvateľstve, legislatíve, politickom systéme, obchode... a oslovovať široký okruh odbornej aj laickej verejnosti zaujímajúcej sa o danú problematiku a hľadajúcej informácie o Spojených štátoch.

Príručnú knižnicu amerického informačného centra v súčasnosti tvorí knižný dar vlády USA - takmer 2500 titulov v anglickom jazyku z oblasti histórie USA, politológie, ekonomiky, filozofie, literatúry a umenia; a časť fondu knižnice Woodrowa Wilsona z Veľvyslanectva USA, ktorá obsahuje viac ako 1500 titulov monografií v anglickom jazyku z oblasti sociálnej politiky, histórie, filozofie, ekonómie, literatúry, umenia, geografie a beletrie.

Info USA sprístupňuje základné tlačené publikácie a CD-ROM-y, DVD a video materiály o Spojených štátoch; ové tlačené a elektronické publikácie zamerané na ame-

rické štúdiá, výučbu anglického jazyka, kultúru a umenie, politiku, právo a demokraciu, ekonómiu a obchod a množstvo publikácií produkovaných štátnou sférou určených na verejnú distribúciu.

Knižné tituly, ktoré sa nachádzajú v príručnej knižnici nášho centra, môžu čitatelia študovať priamo v študovni, alebo si ich môžu požičať absenčne na dobu jedného týždňa – tzv. krátkodobá výpožička. Z nášho centra je možné si na absenčnú výpožičku vypožičať maximálne tri knihy s možnosťou predĺženia (tri krát na jeden týždeň). Novinkou je možnosť objednávanía a rezervovania kníh cez internet. Na webovej stránke www.ulib.sk je samostatná báza kníh, ktoré sa nachádzajú v Info USA.

Okrem absenčných a prezenčných výpožičiek z fondu príručnej knižnice poskytuje Info USA svojim návštevníkom odborné konzultácie a poradenské služby, referenčné aj reprografické služby a asistenciu odborných špecialistov pri tvorbe rešerší s možnosťou využitia modernej výpočtovej techniky pri práci s informačnými zdrojmi.

K činnosti amerického informačného centra neodmysliteľne patrí aj organizovanie rozličných prednášok a podujatí pre odbornú i laickú verejnosť. Veľký záujem vyvolala prednáška profesora Oswalda Wenera z Northwestern University v Novom Mexiku o prahistórii, histórii a kultúre indiánov Navajo, ktorú naše centrum organizovalo v spolupráci so Slovenským národným múzeom v Bratislave.

Spolu s Konzervatívnym klubom Ronalda Reagana sme sa podieľali na organizácii konferencie venovanej Ronaldovi Reaganovi a jeho vplyvu na politický vývoj v strednej a východnej Európe, ktorú poctil svojou účasťou aj veľvyslanec USA na Slovensku Rodolphe Vallee.

Pre učiteľov anglického jazyka sme zorganizovali prednášku o multikulturalizme, ktorú viedol Dr. Christopher E. Renner z univerzity v Kansase.

V septembri 2005 mali v našom centre zasadnutie členovia Fulbrightovej komisie, ktorá umožňuje občanom SR a občanom USA, vybraným na základe schopností a vedomostí, študovať, učiť alebo robiť výskum v USA resp. v Slovenskej republike.

V snahe priblížiť slovenskej verejnosti históriu Spojených štátov sme zorganizovali sériu videoprojekcií dokumentárnych filmov s touto problematikou. V budúcnosti by sme chceli tematický rozsah týchto projekcií rozšíriť aj o dokumentárne filmy z oblasti vedy a umenia a o niekoľko klasických amerických filmov. Rovnako plánujeme zaviesť v našom centre literárne večery, na ktorých budú anglicky hovoriaci hostia čítať z diel známych amerických autorov.

Romana Kovačková

PUBLIKÁCIE VYDANÉ UNIVERZITNOU KNIŽNICOU V ROKU 2005

1. *Adresár knižníc a informačných inštitúcií SR*. Zost. Ľ. Bednárová – Ľ. Sedláčková. Bratislava : UKB, 2005, 134 s.
2. *Bibliografia Univerzitetnej knižnice v Bratislave*. Zost. K. Fircáková. Bratislava: UKB, 2005. s.
3. *Bulletin UKB*. Zodp. redaktor Tatiana Popová. Bratislava : UKB, 2005. (2 čísla) + príloha periodika Registre. 13 s.
Periodikum obsahujúce informácie zo seminárov a porád, o vybraných akciách multifunkčného kultúrneho centra, zaujímavosti zo zahraničia, štatistické informácie, personálie, ocenenia a pod.
4. *2000 rokov cirkevnej hudby*. Zost. Emese Duka-Zólyomi. Bratislava : UKB, 2005. 61 s.
Zborník materiálov z 21. seminára hudobných knihovníkov obsahuje základné informácie o liturgii a o liturgickej hudbe.
5. *KALENDÁR výročí 2006. HUDBA*. Zost. Dana Drličková. Bratislava : UKB, 132 s.
Informácia pre širší okruh kultúrnych pracovníkov, redaktorov, dramaturgov o životných jubileách muzikológov, skladateľov, spevákov, inštrumentalistov, pedagógov, hudobných knihovníkov, ale aj významných dramatikov, teoretikov, estetikov a filozofov. Kalendár obsahuje 1676 záznamov o významných osobnostiach hudobnej kultúry.
6. *Katalogizácia periodika vo formáte MARC 21*. Zost. Sedláčková – Vildnerová – Kišová. Bratislava : UKB, 2005, 154 s.
7. *Knižničný poriadok UKB*. Zodp. redaktor Tibor Trgiňa, Bratislava. UKB 2005. 20 s.
8. *Letáky o službách a činnostiach Univerzitetnej knižnice v Bratislave*. Bratislava : UKB, 2005.
Info 01- Otváracie hodiny. Info - 02 Knižničné služby. Info 03 - Knižničné fondy. Info 04 - Výpožičné služby. Info 05 - Referenčné služby. Info 06 - Informačné služby. Info 07 - Medziknižničná výpožičná služby. Info 08 - Čitateľské katalógy. Info 09 - Súborné katalógy. Info 10 - Všeobecná študovňa. Info 11 - Voľný výber – Knihy, 1. poschodie. Info 12 - Voľný výber – Periodiká, 2. poschodie. Info 13 - Hudobný kabinet. Info 14 - Kabinet rukopisov, starých a vzácných tlačí. Info 15 - Odbor ochrany dokumentov. Info 16 - Študovňa zvukovo-obrazových dokumentov. Info 17 - Národná agentúra ISSN. Info 18 - Cenník služieb a poplatkov. Info 19 - Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO. Info 20 - Depozitná knižnica NATO. Info 21- Základná schéma MDT. 22 - SCAN 8 GO (Samoobslužné skenovacie pracovisko). Info 23 - Všeobecné informácie

o UKB. Info 24 - Univerzitná knižnica v Bratislave a Spoločnosť priateľov UKB. INFO 25 - Elektronická knižnica. Elektronické informačné pramene. Info 26 - The University Library in Bratislava General Information.

9. *Spríevodca po knižnici*. Bratislava : UKB, 27 s.
Spríevodca po knižnici je určený čitateľom a návštevníkom UKB a obsahuje informácie, ktoré pomôžu lepšie a rýchlejšie sa zorientovať v zrekonštruovanej knižnici ako aj v jej službách.
10. *Súpis článkov o masmédiách za rok 2004*. Zost. Terézia Kamenická. Bratislava : UKB, 2005, 23. s.
Súpis obsahuje články o masmédiách uverejnené vo vybraných periodikách v roku 2004. Články sú zoradené do piatich tematických skupín, v rámci ktorých sú zoradené chronologicky.
11. *Súborné katalógy a Univerzitná knižnica v Bratislave*. Zost. L. Sedláčková. Bratislava : UKB, 2005. 136 s. + 4 prílohy.
Na základe príspevkov zamestnancov knižnice má čitateľ možnosť sledovať rozličné etapy vývoja súborných katalógov od minulosti po súčasnosť. Publikácia obsahuje aj bibliografiu *Súborné katalógy a Univerzitná knižnica v Bratislave*.
12. *Univerzitná knižnica v Bratislave. Multifunkčné kultúrne centrum*. Zost. Tibor Trgiňa. Bratislava : UKB, 2005. 80 s. + plány a fotografie.
Táto reprezentačná publikácia bola vydaná k otvoreniu zrekonštruovanej Univerzitnej knižnice v Bratislave. Obsahuje príspevky ministra kultúry SR p. Rudolfa Chmela, bývalého ministra kultúry, p. Milana Kňazku, generálneho riaditeľa Univerzitnej knižnice v Bratislave, p. Tibora Trgiňa, architektov, projektantov a realizátorov prestavby p. Jána Bahnu a p. Vladimíra Šimnkoviča. Súčasťou publikácie je aj Kalendárium knižnice od roku 1919 do roku 2005), plány a fotografie.
13. *Výročná správa za rok 2004*. Sprac. Tatiana Popová a pracovníci UKB. Bratislava : UKB, 2005. 98. s. + 6 príloh.

Táňa Popová

PRIPRAVOVANÁ DATABÁZA A BIBLIOGRAFIA VÝROČNÝCH ŠKOLSKÝCH SPRÁV Z ÚZEMIA SLOVENSKA 1701-1850

Oddelenie retrospektívnej bibliografie Univerzitetnej knižnice v Bratislave sa podieľa na plnení vedeckovýskumných úloh z oblasti dejín knižnej kultúry na Slovensku a slovenskej národnej retrospektívnej bibliografie (ďalej SNRB). V dôsledku uplatňovania sa nových informačných technológií v knižniciach buduje pracovisko od roku 1997 lokálne elektronické bibliografické databázy. Po ukončení jednej z čiastkových úloh pristúpilo oddelenie v spolupráci s odborom informačných technológií Univerzitetnej knižnice k príprave tlačenej i databázovej verzie **Bibliografie výročných školských správ z územia Slovenska 1701-1850**. Autorkou projektu i pripravovaných výstupov je dnes už bývalá dlhoročná pracovníčka Univerzitetnej knižnice Ľubica Krišková.

Cieľom bibliografie i databázy je registrácia a sprístupnenie periodicky vydávaných výročných správ všetkých typov škôl v danom období vydaných alebo vytlačených na území dnešnej Slovenskej republiky. Hornú hranicu časového ohraničenia (1701) vymedzuje Plán a Smernica SNRB (nadväzujúc na Čaplovičovu bibliografiu), dolná hranica vymedzenia sa určila na základe výskumu tohto typu dokumentu.

Výročné školské správy sú jedným z typov nepravých periodík, ktoré sú napriek stáročnej tradícii pomerne málo známymi nielen laickej verejnosti. V dnešnej podobe známe výročné školské správy majú dlhoročnú tradíciu, ich predchodcami boli pozvánky na výročnú školskú slávnosť spojenú so záverečnými skúškami alebo jednoduché výkazy o študijných výsledkoch žiakov. Prvé výročné správy škôl sú obsahovo nenáročné a nejednotné, zachované dokumenty z 18. a prvej polovice 19. storočia prinášali zoznamy žiakov a údaje o ich prospechu a správaní, mená triednych profesorov, neskôr menoslov profesorského zboru a tiež zoznam predmetov. Tieto dokumenty nemali jednotné pomenovanie ani jednotnú štruktúru a obsah. Vychádzali s názvami Juventus, Classificatio, Nomina juventutis, Series studiorum, Tentamen publicum alebo Programma, ale aj Einladung, Érdemsorozat a pod. Keďže obyčajne zoznamovali s programom školských

slávností, dlho sa nazývali „programom“. Na titulnom liste spravidla rektor a profesori školy oznamovali termín záverečných skúšok. Vo vydávaní výročných správ škôl, ako i vo vývoji

školsťva, istú hranicu predstavuje rok 1849 resp. 1850, kedy došlo k reforme školstva známej v dejinách ako Entwurf alebo tiež thunovská reforma v rakúskej monarchii, ktorá v Uhorsku nadobudla platnosť v roku 1850. Táto školská reforma kodifikovala i povinné pravidelné vydávanie výročných správ škôl, ich obsah a formu do podoby ako ich poznáme dnes.

Spracovanie týchto dokumentov má význam nielen ako prameň pre všeobecný historický výskum, ale aj pre výskum dejín knižnej kultúry, pedagogiky, regionalistiky či biografistiky. Pripravovaná databáza i tlačený výstup bude obsahovať 610 bibliografických záznamov výročných školských správ 60 rôznych škôl na území dnešného Slovenska a 30 záznamov o článkoch z nich. Ako softvérové prostredie sa použila aplikácia CDS/ISIS vytvorená špeciálne pre potreby bibliografického spracovania tohto typu dokumentu, rešpektujúc formát Unimarc a medzinárodný štandard ISBD. Keďže predmetom spracovania boli výročné správy škôl, ktoré z typologického hľadiska predstavujú špecifický typ dokumentu, ich bibliografický popis sa prispôobil tejto skutočnosti a vychádzalo sa tiež už zo získaných skúseností (pozri aj: *Bibliografia výročných správ škôl z územia Slovenska za školské roky 1918/19-1952/53*. Zost.: Želmíra Gešková- Ľubica Krišková. Martin Bratislava, 1998).

Pre obidve plánované verzie výstupu je spoločné, že prameňom pre bibliografický popis bol dokument ako celok popísaný metódou de visu. Každý ročník výročnej školskej správy tej ktorej školy je popísaný osobitne. Štruktúru bibliografického záznamu tvorí: *záhlavie* je korporatívne, vytvorené z názvu školy, *označenie poradia dokumentu* viažuce sa k roku vydania, *názov a podnázov* prepísaný autenticky v plnom znení tak ako je uvedený na titulnom liste alebo obálke, *pôvodcovské údaje* (zostavovatelia, redaktori, výtvarní umelci), *impresum* pozostáva z miesta tlače a mena tlačiarne či tlačiarne, uvádzané v pôvodnom znení a v jazyku publikácie (vydavateľské a nakladateľské údaje sa neuvádzajú, lebo výročné školské správy vydávali spravidla školy), *formát, rozsah, sigly a signatúry* (knižníc, múzeí, archívov, cirkevných inštitúcií doma i v zahraničí), *poznámka* - zahŕňa údaje o obsahu dokumentu, grafickej výzdobe, papierenských dielňach resp.

výrobcoch papiera a priesvitkach, ďalej uvádza menoslov profesorov ak boli v dokumente uvedení.

Štruktúra tlačeného výstupu bibliografie bude vychádzať z už nadobudnutých skúseností. Mala by sa členiť na tri základné časti: **prehľadovú štúdiu** prinesie prehľad vývoja vzdelávacích inštitúcií v danom období, analýzu evidovaných dokumentov po obsahovej i formálnej stránke; **bibliograficko-popisnú časť** bude usporiadaná abecedne podľa sídla školy, popisnou jednotkou tu bude kompletná séria výročných správ jednej školy; **registre** dielo by mali dopĺňať : register tlačiarov a tlačiarní, register ostatných pôvodcov (ilustrátori, zostavovatelia, výrobcovia papiera atď), predmetový register, register učiteľov.

Databázová verzia sa pripravuje na zverejnenie na internete, predbežný termín sprístupnenia verejnosti by mal byť koniec januára začiatok februára 2006. On-line databáza by mala byť dostupná cez stránku Univerzitetnej knižnice na adrese:

<http://phobos.ulib.sk/wwwisis/retro.htm>.

Databázová verzia je vytvorená pod systémom GenISIS Web. Ide o autorizovaný softvér (pre WIN32) na grafickú tvorbu internetových formulárov, ktoré slúžia na prehľadávanie báz dát, vytvorených pod CDS/ISIS. Genisis bol vyvinutý bývalou asociáciou IBISCUS (Francúzsko) pre UNESCO. Okrem verzie *Genisis Web*, slúžiacej na publikovanie internetových stránok so zabudovaným vyhľadávaním v bázach dát CDS/ISIS, existuje aj verzia *Genisis CD* na vývoj aplikácií, ktoré umožnia pracovať s bázou dát, vytvorenou pod CDS/ISIS na CD nosiči. Ako vyhľadávací mechanizmus slúži tiež bezplatne distribuovaný softvér WWWISIS 3.0, vyvinutý brazílskou organizáciou Bireme (Latinskoamerické a karibské centrum zdravotníckych informácií).

Programy sú bezplatne distribuované ako samostatné moduly z internetovej stránky UNESCO. Podpora rôznych jazykových prostredí v systéme je vyriešená ako samostatný modul tak, že je možné zobrazenie znakov upraviť podľa spôsobu zápisu vystavovaných databáz.

Genesis Web podporuje CCS (Cascading Style Sheets) a má zabudovaného sprievodcu tvorbou vyhľadávacieho formulára a tlačových formátov. Genesis Web umožňuje vytvorenie aplikácie v nasledujúcich krokoch:

- vytvorí vyhľadávací internetový formulár s výberom polí na vyhľadávanie a s prístupom k registru vyhľadávacích termínov (invertovanému súboru slovníku bázy CDS/ISIS),
- nakonfiguruje zobrazovanie požadovaných výsledkov rešerše,
- umožní vytvoriť formát, obsahujúci konkrétne detaily jednotlivých záznamov.

Týmto spôsobom vytvorená aplikácia je prevádzkovaná na www serveri pod operačným systémom Sun Solaris.

Úvodná stránka by mala umožniť používateľovi jednak **prezerat'** záznamy usporiadané abecedne podľa sídla školy (v rámci sídla podľa typu školy a v rámci jednotlivých škôl chronologicky) a jednak **vyhľadavat'** dokumenty pomocou jednoduchého alebo rozšíreného vyhľadávania.

Jednoduché vyhľadávanie podľa typu a miesta školy bude pripravené pre menej náročného používateľa, ktorý nemá záujem formulovať zložitejšiu rešeršnú požiadavku.

Rozšírené vyhľadávanie umožní používateľovi expertovi vyhľadávať podľa rôznych, navzájom kombinovateľných kritérií. Najdôležitejšie z nich sú sídlo školy, názov a typ školy, názov dokumentu, predmetové heslá, pôvodcovia, vyučujúci, tlačiarci a miesto tlače. Pri voľbe Rozšírené vyhľadávanie je možné použiť štandardné postupy s pomocou logických operátorov (and, or). Veľkou výhodou je možnosť využitia ikony „?“, ktorá obsahuje slovník indexovaných termínov (obrázok č. 1).

Pri vyhľadávaní používateľ môže pracovať so skráteným záznamom (názov dokumentu a rok) resp. s rozšíreným záznamom, ktorý sa prakticky zhoduje s vyššie popísaným záznamom.

V databáze však rozšírený záznam bude doplnený o ilustráciu prevzatú z dokumentu (cca tretina záznamov, obrázok č. 2). Časť ilustrácií bola publikovaná spolu s analýzou grafickej výzdoby výročných školských správ renomovanej historičky umenia Kataríny Zavadovej v diele *Grafická výzdoba výročných školských správ 1700-1850* (Bratislava 2002).

Výskum a spracovanie výročných školských správ v sledovanom období bola mimoriadne náročná úloha, každá etapa práce si vyžadovala vysokú erudovanosť, počnúc heuristickým prieskumom cez bibliografické spracovanie v plnej miere inorečových špecifických dokumentov až po riešenie nepriaznivých technických či technologických problémov. Problematika si vyžadovala odborníka so špecifickými znalosťami latinčiny v Uhorsku v 18. resp. 19. storočí, s prehľadom v oblasti histórie a literatúry, pomocných vied historických

v neposlednom rade tiež v dejinách školstva a pedagogiky. Treba povedať, že tejto úlohy sa špičkovo zhostila Ľubica Krišková. Čiastkové výsledky obsahových, formálnych a jazykových analýz dokumentov pravidelne prezentovala na odborných podujatiach venovaných dejinám knižnej kultúry.

Pripravovaná on-line databáza i tlačový výstup *Bibliografie výročných školských správ z územia Slovenska za roky 1701-1850* by mali slúžiť nielen odbornej verejnosti na vedecké a študijné účely, ale budú tiež zdrojom informácií pre širokú verejnosť.

Katarína Pekařová Danica Zendulková

Obrázok 1 Formulár na rozšírené vyhľadávanie spolu s otvoreným slovníkom (sídlo školy)

Bibliografia výročných školských správ z územia Slovenska za roky 1700-1850

Báza obsahuje 601 bibliografických záznamov výročných školských správ, ktoré vychádzali prevažne na konci školského roka. Predstavuje 60 očíslovaných sérií, v ktorých má každý školský rok osobitný záznam. Názov dokumentu je zapísaný autenticky podľa titulného listu. Pôvodcovské údaje obsahujú mená tvorcov zúčastnených na vzniku dokumentu. Impresum uvádza miesto tlače a meno tlačiaru, formát a rozsahu sú vyjadrené číselne. Každý ročník má uvedenú signatúru, prostredníctvom, ktorej ho možno nájsť vo fondoch uvedených krajiac (archívov, múzeí). Súpis škôl je usporiadaný podľa názvu sídla školy v abecednom poradi (Banská Bystrica, Banská Štiavnica, Bratislava...), v rámci mesta hierarchicky – od najnižšieho (základné školy) po najvyšší stupeň vzdelávania (vysoké školy). Mená osôb a zemepisné názvy boli overované v Slovenskom biografickom slovníku a publikáciách: Tlačiarne na Slovensku 1477-1996 (Breza, Vojtech), Dejiny ručnej výroby papiera na Slovensku (Decker, Viliam) a Názvy obcí Slovenskej republiky (Majtán, Milan).

Zostavila: Ľubica Krňáková

and and and

Zobrazíť 10 záznamov na stranu

Zruš Hľadaj Návod Späť

Dotaz zadávame bez d...
Ikona umo...

V rámci databázy sú použité nasledujúce skratky: Zoznam skratiek

UKB Univerzitná knižnica v Bratislave, 2005

Sídlo školy

Hľadaj

Kliknutím vyber termín

BANSKA BYSTRICA
BANSKA STAVNICA
BARDEJOV
BARTFA
BRATISLAVA
BREZNO
BREZNOBANYA
CALOVO
CARPONA

Dalej

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Zruš Hľadaj

Hotovo Internet

Obrázok 2 Detail vyhľadaných záznamov s obrázkom

The screenshot shows a Microsoft Internet Explorer browser window displaying search results for 'Evanjelické dištriktálne gymnázium, Banská Štiavnica'. The browser's address bar shows the URL: <http://phobos.uib.sk/cgi-bin/ISIS/wwwisis/in=genisis3.in/>. The search results are organized into several sections:

- Evanjelické dištriktálne gymnázium, Banská Štiavnica**: A paragraph describing the program 'Programma Quo Patronos Literarum, Gratosissimos Pro Examine Publico Gymnasii Evangelic[i] Augustanae Confessione Philosophici Districtualis Schemmiciensis' and its location in Banská Štiavnica. It mentions the year 1820 and the involvement of Matthias Schevrlay H[oc] T[empore] Rector Gymnasii.
- Evanjelické dištriktálne gymnázium, Banská Štiavnica**: A paragraph describing the 'Conspectus Publici Classis Syntaxeos Districtualis Gymnasii Evangelic[i] Augustanae Confessione Schemmiciensis' and its location in Banská Štiavnica. It mentions the year 1822 and the involvement of Francis Joannis Sulzer Caes[aris] Reg[alis] priv[ilegi] Typographi.
- Kráľovské pianistické gymnázium a ľudová škola, Banská Štiavnica**: A paragraph describing the 'Juventus Gymnasii Regii Schemmiciensis Scholiarum Parum Ac Nationalium Scholarum' and its location in Banská Štiavnica. It mentions the year 1830 and the involvement of Aloysii Mihálik, Caes[aris] Reg[alis] priv[ilegi] Typographi.
- Evanjelické dištriktálne gymnázium, Banská Štiavnica**: A paragraph describing the 'Conspectus Publici Semestris Secund[i] 1833/34 In Gymnasio Philosophico Districtuale Augustanae Confessione Schemmiciensis' and its location in Banská Štiavnica. It mentions the year 1834 and the involvement of Francis Joannis Sulzer Caes[aris] Reg[alis] priv[ilegi] Typographi.
- Evanjelické dištriktálne lýceum, Banská Štiavnica**: A paragraph describing the 'Conspectus Publici Semestris Secund[i] 1837/8 In Lyceo Districtuale Augustanae Confessione Schemmiciensis' and its location in Banská Štiavnica. It mentions the year 1839 and the involvement of Francis Joannis Sulzer Caes[aris] Reg[alis] priv[ilegi] Typographi.
- Evanjelické dištriktálne lýceum, Banská Štiavnica**: A paragraph describing the 'Conspectus Publici Semestris Secund[i] 1839 In Lyceo Districtuale Augustanae Confessione Schemmiciensis' and its location in Banská Štiavnica. It mentions the year 1839 and the involvement of Francis Joannis Sulzer Caes[aris] Reg[alis] priv[ilegi] Typographi.

The browser interface includes a search bar, navigation buttons, and a status bar at the bottom showing 'Hotovo' and 'Internet'.

INFORMÁCIE Z PORÁD A SEMINÁROV

ŠIESTE ZASADNUTIE NÁRODNEJ KOMISIE PRE SLUŽBY PRI SLOVENSKEJ NÁRODNEJ KNIŽNICI V UNIVERZITNEJ KNIŽNICI V BRATISLAVE

Po šiesty krát sa stretli zástupcovia verejných knižníc, univerzálnych vedeckých a špecializovaných vedeckých knižníc a vybraných akademických knižníc na zasadnutí národnej komisie pre služby. Národná komisia pre služby je poradný orgán generálneho riaditeľa Slovenskej národnej knižnice pre všetky otázky týkajúce sa organizácie, metodiky a rozvoja knižnično-informačných služieb.

Stalo sa už zvykom, že sa členovia komisie stretávajú vždy v inej knižnici, resp. v inom meste. Univerzitná knižnica v Bratislave už v roku 2001 hostila členov komisie. Sprístupnenie knižnice pre verejnosť bolo však dôvodom, aby sa zasadnutie konalo práve v nových priestoroch.

Knižničné služby po dokončení rekonštrukcie prešli v Univerzitnej knižnici v Bratislave významnými premenami. Rekonštrukcia a revitalizácia budov knižnice neznamena len nové architektonické riešenie priestorov a nový, funkčný interiér, ale predovšetkým aplikáciu nových technológií a nových pracovných postupov. Rokovanie prvého dňa sa preto nieslo v duchu rekonštrukcie a jej cieľov. Dušan Lechner, riaditeľ pre knižničnú činnosť, oboznámil členov komisie s novou organizáciou služieb, so systémom študovní a kabinetov a s novými technológiami, ktoré sa v knižnici aplikovali. Pred knižnicou, pred jej manažmentom a zamestnancami stojí ešte rad úloh. V blízkej budúcnosti je to predovšetkým realizácia poslednej etapy projektu dokončenie stavby knižničných skladov, sprevádzkovanie Lisztovho pavilónu a Lisztovej záhrady, rozšírenie činnosti multifukčného kultúrneho centra, predĺženie prevádzkových hodín, ale aj zdokonalenie niektorých pracovných postupov. Účastníci zasadnutia sa súčasne zoznámili s priestormi a prevádzkou knižnice a to s budovou Uhorského snemu, palácom de Pauliho a budovou Klarisea.

Univerzitná knižnica v Bratislave sa prezentovala aj v popoludňajších hodinách príspevkom Márie Džavíkovej o identifikačnom a prístupovom systéme knižnice. Knižnica

bola prvou štátnou verejnou knižnicou, ktorá začala používať na identifikáciu svojich používateľov čipové karty MIFARE. Mária Džavíková zdôraznila, že už pri zavádzaní komplexnej technológie vydávania čipových kariet sa myslelo na to, že tieto karty budú môcť v blízkej budúcnosti používať aj iné knižnice. V návaznosti na tento príspevok vystúpila Oľga Doktorová s informáciou o tom, že už aj Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici zaviedla čipové karty.

Prvý deň rokovania ukončil blok prednášok o zahraničných skúsenostiach. Darina Janovská zo Slovenskej národnej knižnice sa zúčastnila 3-mesačného študijného pobytu v Národnej knižnici v Paríži. O špecifikách jej služieb, o využívaní povinného výtlaku, fascinujúcim projekte digitalizácie francúzskej literatúry, ako aj o práci s ľudskými zdrojmi informovala vo vyčerpávajúcej a mimoriadne zaujímavej prednáške. Na záver oboznámila prítomných Katarína Marušiaková s priebehom konferencie IFLA v Národnej knižnici Estónska v Talline, ktorá sa venovala medziknižničnej výpožičnej službe a elektronickému dodávaniu dokumentov. Členov komisie zaujala aj informácia o histórii Národnej knižnici Estónska, o jej budove a o organizácii knižničných služieb. Prednášky odzneli tiež deň pred začatím zasadnutia komisie pre knihovníkov v rámci seminárov krajskej pobočky Spolku slovenských knihovníkov Bratislavského kraja pod názvom Nové vlny v knižničných službách v seminárnej miestnosti Univerzitnej knižnice v Bratislave.

Nosnou témou druhého dňa rokovania boli otázky medziknižničnej výpožičnej služby, medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby a návrh vyhlášky o MVS a MMVS.

Ján Molnár z Ministerstva kultúry SR informoval o stave prác na vyhláške a vysvetlil znenie jednotlivých paragrafov. Vzhľadom na legislatívne pravidlá musí byť vyhláška jednoduchá. Preto odporúčal, aby Slovenská národná knižnica a Univerzitná knižnica v Bratislave spracovali na základe návrhu znenia vyhlášky metodické pokyny, ktoré budú až do prijatia vyhlášky usmerňovať medziknižničné výpožičné služby v knižniciach Slovenskej republiky.

V tomto bloku vystúpila Slovenská národná knižnica ešte s dvoma príspevkami. V prvom príspevku Ľubica Galuščáková zhodnotila výsledky prieskumu o fakturácii

výpožičiek medziknižničnej výpožičnej služby a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby. Účastníci zasadnutia sa taktiež mimoriadne zaujímali o filozofiu medziknižničných výpožičných služieb v automatizovanom knižničnom systéme Virtua. Darina Janovská informovala účastníkov o registrácii knižníc, o prístupových kódoch a o pracovných postupoch pri objednávaní, požičaní a predĺžení výpožičky dokumentu. Po tomto príspevku predstavila Katarína Marušiaková projekt elektronického dodávania dokumentov v Univerzitnej knižnici v Bratislave známy pod pracovným názvom MyBib eDoc a uvedenie systému na elektronické zasielanie dokumentov do prevádzky. Informovala o príprave koncepcie a implementácie systému, o pracovných postupoch pre elektronické dodávanie dokumentov v podmienkach knižnice a o príprave elektronickej žiadanky. Nová služba knižnice bola uvedená do prevádzky v septembri 2005. Projekt prebieha v spolupráci s ďalšími oddeleniami knižnice (oddelením digitalizácie fondov a oddelením prezenčných služieb). Služba sa rozšírila aj pre individuálnych používateľov UKB a v najbližšej budúcnosti sa predpokladá jej ďalší rozvoj a rozpracovanie.

V ďalšom bloku oboznámila Darina Janovská účastníkov zasadnutia s plnením záverov prijatých na 5. zasadnutí v Žilinskej knižnici. Pod gesciou Spolku slovenských knihovníkov sa vytvorila pracovná komisia na vypracovanie definitívnej podoby etického kódexu slovenského knihovníka. Darina Janovská predložila informáciu o sprístupňovaní noriem v knižniciach a Anna Kerulová informovala o skúsenostiach Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach pri sprístupňovaní tohto typu dokumentov.

Členovia súčasne zobrali na vedomie vyjasnenie pojmu konzultačná služba a súhlasia s tým, že za konzultačnú službu sa pokladá každá priama pomoc čitateľovi používateľovi, resp. priamy kontakt medzi knihovníkom a čitateľom používateľom. Národná komisia preto odporúča knižniciam nepoužívať termín bibliograficko-informačné služby.

Jeden zo záverov 5. zasadnutia sa týkal aj prelinkovania služby Spýtajte sa knižnice s podobnou službou v Národnej knižnici ČR http://www.snk.sk/snk_main_ask_library.html a predloženie informácie o normovaní výkonov v knižniciach v oblasti služieb. Darina Janovská tiež informovala o dokumente Služby verejných knižníc (Smernice

IFLA/UNESCO pre rozvoj) a normovaní výkonov v službách a kvalifikačných predpokladoch, ktoré sú súčasťou organizačného poriadku Slovenskej národnej knižnice.

V diskusii vystúpili všetci účastníci zasadnutia so stručnou správou o aktuálnej situácii v ich knižnici. Účastníci 6. zasadnutia ukladajú v záveroch okrem iného požiadať SÚTN o oficiálne stanovisko k požičiavaniu a kopírovaniu STN, prelinkovať dokument Služby verejných knižníc vystavených na stránke Národní knihovny ČR, zverejniť Eurosmernice knižnično-informačných služieb a iné dokumenty týkajúce sa štatistiky a normovania výkonov na stránke Slovenskej národnej knižnice, predložiť informáciu o používaní kaucie vo výpožičných službách a dopracovať metodické pokyny MVS a MMVS.

7. zasadnutie Národnej komisie pre služby sa bude konať v Krajskej knižnici Ľudovíta Štúra vo Zvolene. Hlavnou témou bude digitalizácia dokumentov a ich sprístupňovanie.

Dagmar Kleinová

KNIŽNICE SÚČASNOSTI 2005

Takmer tristo knihovníkov sa zúčastnilo v septembri 2005 konferencie Knihovny súčasnosti. Už po trinásty raz sa toto tradičné podujatie českých knihovníkov, ktoré pripravuje ZDRUK (Združenie knižníc ČR) a SKIP (Zväz knihovníkov a informačných pracovníkov ČR), konalo v Seči pri Chrudimi. Pravidelne sa tejto konferencie zúčastňujú aj zamestnanci Univerzitnej knižnice v Bratislave a informujú na stránkach Bulletinu alebo iných odborných periodík o priebehu tohto vrcholného odborného podujatia v Českej republike. Účasť na tejto konferencii umožňuje inšpirovať sa, stretnúť sa s kolegami, so známymi, konfrontovať smerovanie činnosti knihovníkov v blízkej Českej republike s našim. Atmosféra v Seči je vždy neopakovateľná. Prednášky od rána do večera, preplnené auditóriá, predstavovanie najnovších trendov v knihovníctve a v knižničných službách, dôraz na aktuálne problémy knižníc. A to všetko v príjemnom a neopakovateľnom prostredí Železných hôr a bývalého medzinárodného pionierskeho tábora, dnes Junior centra SEČ.

Tohtoročná konferencia bola zameraná na tri základné tematické okruhy: trendy vývoja informačno-knižničných profesií, využívanie internetu v službách knižníc a technické otázky s tým spojené a problematika legislatívy, konkrétne autorské právo.

V štyroch sekciách: Knižnice v digitálnom svete, Nové možnosti internetu, Internet v službách knižníc a Knižnice a paragrafy, odznelo takmer 55 príspevkov. Súčasťou konferencie bol aj workshop Pýtajte sa knižnice. Časť príspevkov je publikovaná v zborníku z podujatia Knihovny súčasnosti 2005. Sborník z 13. konferencie, konané ve dnech 13.-15. září 2005 v Seči u Chrudimi. Brno 2005. 323 s. ISBN 80-86249-33-6. Podrobná správa o priebehu konferencie je uvedená na adrese: Brožek, Ivo; Landová, Hana; Skolková, Linda. Zpráva z konference Knihovny současnosti 2005. Ikaros [online]. 2005, č.10 [cit. 2005-10-01]. Dostupný na World Wide Web:

<http://www.ikaros.cz/Clanek.asp?ID=200509016>>. ISSN 1212-5075. Spomeniem preto len niektoré príspevky.

Všetkých účastníkov zaujali Výsledky analýzy mzdovej, vekovej a vzdelanostnej štruktúry pracovníkov knižníc ČR v rokoch 2003-2004, ktoré spracovali Vít Richter a Zlata Houšková z Národní knihovny ČR. Prieskum nadväzuje na podobný prieskum, ktorý sa uskutočnil v roku 1998. Dotazník vyplnilo 903 knižníc. Súhrn dát obsahuje informácie o viac ako 6500 zamestnancov knižníc. Prieskum tiež zisťoval úroveň schopností pracovníkov knižníc pri využívaní počítačového softwaru, zdroje získavania počítačovej gramotnosti, jazykové vybavenie pracovníkov knižníc a jeho hodnotenie, spôsoby podpory zo strany zamestnávateľa pri rozširovaní kvalifikácie v oblasti jazykového vybavenia, práce s informáciami a informačnými technológiami. Zaujímavé boli aj výsledky platových podmienok pracovníkov knižníc, zaradenia do platových tried a priemerných plátov, závery a návrhy opatrení. Podrobnejšie informácie vrátane plného textu analýzy sú k dispozícii na portále Informace pro knihovny <http://knihovnam.nkp.cz/>.

Tematický blok Internet v službách knižníc moderoval Hanuš Hemola. Prednášky a vystúpenia odzneli v blokoch: portály a služby v prostredí internetu, RFID technológie a ich využitie v knižniciach, používatelia knižníc, nápady, problémy, informácie. 13. ročník bol významný aj tým, že Univerzitná knižnica v Bratislave tu vystúpila s vlastným príspevkom. Mária Džavíková z našej knižnice informovala o identifikačnom a prístupovom systéme v Univerzitnej knižnici v Bratislave a systéme vydávania a používania čipových kariet.

Osobne ma zaujal príspevok Zlata Houškovéj o špeciálnych službách menšinám, či už etnickým, jazykovým alebo zdravotne znevýhodneným. Komparáciou štatistických údajov knižničných služieb sa venovala Marie Čadková z Mestskej knihovny v Prahe a Hanuš Hemola z Národní knihovny ČR. Národní knihovna pravidelne porovnáva a hodnotí údaje o používateľoch tejto knižnice. Kvôli ochrane osobných údajov sa údaje získavajú len od používateľov, ktorí dobrovoľne vyplnia dotazník. Jaroslava Štěrbová informovala o novom knižničnom poriadku Mestskej knihovny v Prahe. Knižničný poriadok (<http://www.mlp.cz/radmkp.php>) platí od júna 2005 a je úplne novokoncipovaný. Jeho hlavným autorom je právnik. Základnou ideou tohto poriadku je zmluva a to zmluva medzi knižnicou a používateľom, resp. čitateľom knižnice.

Búrľivé diskusie medzi českými knihovníkmi okolo novely autorského práva viedli organizátorov konferencie k tomu, že sekcia Knižnice a paragrafy prebiehala v spoločnom pléne. Sekciu moderoval riaditeľ Národní knihovny ČR V. Ježek a odznelo v nej niekoľko veľmi zaujímavých príspevkov. Všetky sú publikované v zborníku. Novelu autorského zákona predstavili P. Kotásková-Šenkýřová a A. Faladová z oddelenia autorského práva Ministerstva kultúry ČR. Nejednotnosť právneho pohľadu sa prejavila ale aj v odlišných názoroch prezentovaných vo vystúpeniach advokáta Daniela Štroša, a J. Srstku z občianskeho združenia DILIA, divadelnej a literárnej agentúry.

Napriek tomu, že prednášajúci vychádzali z českého právneho systému, príspevky sú pre slovenských záujemcov viac ako inšpirujúce. Aj pripravovaná novela slovenského autorského zákona vychádza zo smerníc Rady ES.

Ochrana a bezpečnosť osobných údajov rezonujú aj na Slovensku. J. Maštalka z českého Úradu pre ochranu osobných údajov zoznámil účastníkov s aplikáciou zákona č.101/2001 Sb. V súvislosti s novým knižničným poriadkom Národní knihovny ČR http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=sluz_kr.htm vystúpil jeden z kritikov tohto poriadku, A. Pejchal, s príspevkom o problematike knižničných poriadkov z právneho hľadiska.

Účastníci konferencie kladne hodnotili prechod z výslovne technologických tém na témy bližšie knižničnej praxi. Účastníci kvitovali snahu usporiadateľov osloviť prednášateľov a vybrať témy týkajúce sa profesie knihovníka a informačného pracovníka a riešenia aktuálnych právnych otázok knižničnej praxe.

Budúca, 14. konferencia sa uskutoční opäť v Junior centre Seč v dňoch 12.-14.septembra 2006 a jej hlavnou témou budú služby knižníc.

Dagmar Kleinová

9. IFLA KONFERENCIA O MEDZIKNIŽNIČNÝCH SLUŽBÁCH A DODÁVANÍ DOKUMENTOV

V dňoch 20. až 23. septembra 2005 sa v Talline, hlavnom meste Estónska, pod záštitou Medzinárodnej federácie knižničných združení IFLA, konala 9. konferencia o medziknižničných službách a dodávaní dokumentov (9th Interlending and Document Supply International Conference). Konferencia sa venovala aktuálnym otázkam a problémom v tejto oblasti. Jednotlivé príspevky boli zamerané na prezentáciu teoretických a filozofických východísk zdieľania dokumentov medzi knižnicami jednotlivých krajín, ako aj na riešenie praktických a konkrétnych problémov a príkladov best practice osvedčených riešení a postupov v medziknižničných výpožičných službách.

Penelope Street, sekretárka *IFLA sekcie pre dodávanie dokumentov a zdieľanie zdrojov*, predstavila organizáciu IFLA a jej činnosť v oblasti medziknižničných výpožičných služieb. IFLA v tejto oblasti pôsobí najmä prostredníctvom sekcie pre dodávanie dokumentov a zdieľanie zdrojov (myslia sa tým informačné zdroje a knižničné dokumenty vo fondoch knižníc). Názov sekcie sa v marci tohto roku zmenil, z pôvodného Document Delivery and Interlending Section (Dodávanie dokumentov a MVS), aby lepšie reflektoval novú filozofiu medziknižničných výpožičných služieb. Zaujímavé aktuálne informácie predniesla aj manažérka systému pre dodávanie dokumentov *Subito*, ktorý vytvorili nemecké knižnice a je bohato využívaný knižnicami celej Európy. Systém Subito v súčasnosti rieši veľmi zásadnú otázku autorských práv pri dodávaní dokumentov (jedna z dodávateľských knižníc čelí žalobe autorského zväzu, od výsledného rozhodnutia súdu bude závisieť ďalšie fungovanie celého systému).

V ďalších blokoch boli predstavené *modely fungovania systémov MVS a DD v rôznych krajinách*: Pam White z Veľkej Británie porovnávala fungovanie MVS v Austrálii, Spojených štátoch, Taliansku, Grónsku, Kanade, v oblasti Latinskej Ameriky a Karibiku. Ari Muhonen hovoril o systéme MVS vo Fínsku, kde univerzitné knižnice, Národná knižnica, Parlamentná knižnica a Národná konzervačná knižnica vytvorili konzorcium Linnea, využívajúce jednotný knižničný systém (VTLS a v súčasnosti Voyager). Systém Voyager

obsahuje funkciu Universal Borrowing, ktorá umožňuje aj vzájomné výpožičky medzi knižnicami. Požiadavky si zadávajú samotní používatelia jednotlivých knižníc.

Janet Zambri hovorila o situácii v Južnej Afrike, ktorá bola v minulosti po dlhý čas odrezaná od sveta kvôli medzinárodnému embargu a bolo veľmi ťažké získať akékoľvek medzinárodné výpožičky. Situácia sa zlepšila až po oficiálnom odstránení politiky apartheidu.

Svoj národný systém pre MVS predstavila samozrejme aj host'ovská krajina Estónsko. Jeho história siaha až do 19. storočia, keď univerzitná knižnica v Tartu poskytovala výpožičky do zahraničia, spolupracovala najmä s knižnicami v Rusku, Nemecku, Lotyšsku a pod. V čase sovietskej okupácie v Estónsku fungoval veľmi centralizovaný systém MVS s presne vymedzenými pravidlami pre poskytovanie dokumentov. V súčasnej dobe v Estónsku funguje knihovnícke konzorcium, ktoré zakúpi integrovaný knižničný systém INNOPAC a prevádzkuje elektronický súborný katalóg. Vďaka projektu estónskej vlády pre elektronizáciu má každá knižnica v krajine prístup na internet a môže svojim čitateľom poskytovať prístup k dokumentom, ktoré nemá vo vlastných fondoch. MMVS poskytujú iba určené knižnice: Národná knižnica, Univerzitné knižnice v Tartu a Talline a Univerzitná knižnica Tallinskej technickej univerzity.

Lokálne systémy ILL

Paula Braun - Leo Hörnig: Nový prístup k národnému systému MVS v Holandsku. Ide o projekt Holandskej asociácie verejných knižníc National Lending-Local Delivery (Miestne dodávanie výpožičiek z celej krajiny), ktorý umožňuje zdieľanie fondov verejných knižníc prostredníctvom digitálnej knihovníckej služby. Táto je dostupná on-line a umožňuje prepájanie rôznorodých knižničných systémov verejných knižníc. Verejnosť si tak môže objednávať knihy, DVD, CD a hudobniny, ktoré nie sú dostupné v lokálnej knižnici, z rôznych iných knižníc Holandska.

Ďalšie miestne elektronické systémy pre MVS predstavili Marina Mayer z knižnice Inštitútu Rudjera Boškoviča v Chorvátsku (využívajú systém SEND - ILL), David Reid z Národnej knižnice Nového Zélandu a Peter Sidorko z Univerzity v Hong Kongu.

Značná časť príspevkov sa venovala *súborným katalógom, virtuálnym portálom a ďalším druhom databáz* (adresáre knižníc a pod.), ktoré sú významnými nástrojmi pri práci knihovníkov v oblasti MVS a MMVS: Anders-Henrik Petersen z Dánska predstavil dva druhy dánskych súborných katalógov klasický elektronický súborný katalóg DanBib, ktorý využívajú najmä knihovnícki profesionáli a užívateľské rozhranie bibliotek.dk, ktoré je určené pre využitie širokou verejnosťou. Oba obsahujú aj funkciu Z39.50-ILL, ktorá umožňuje automatizovanú MVS v rámci celej krajiny.

Jindřiška Pospíšilová z Národní knihovny ČR predstavila Jednotnú informačnú bránu (portál umožňujúci prístup k elektronickým databázam, on-line katalógom a ďalším e-zdrojom českých knižníc, www.jib.cz).

Arne Gauslå z Nórska prezentoval databázu Bibliotek, obsahujúcu údaje o všetkých knižniciach krajiny, spolu s údajmi o ďalších knižniciach v regióne Škandinávie a knižniciach, ktoré využívajú služby škandinávskych knižníc. Využíva ju aj súborný katalóg BIBSYS.

Ďalším väčším tematickým blokom bolo *sprístupňovanie dokumentov prostredníctvom digitalizácie* buď priamo samotných dokumentov alebo rôzne druhy retrokonverzie katalógov a databáz. Zástupkyne dvoch významných národných knižníc, Kongresovej knižnice USA a Ruskej štátnej knižnice, Debra Mckern a Galina Kislovskaja porovnávali skúsenosti oboch knižníc pri retrokonverzii lístkových katalógov do elektronickej formy, s ktorou súvisia aj otázky revízie fondov, zladovania holdingových informácií z katalógu so skutočným stavom, označovanie fyzického dokumentu čiarovými kódmi a pod. Carla Montori z Univerzitnej knižnice Michiganskej univerzity hovorila o rôznych projektoch digitalizácie dokumentov v rámci knižnice. Jedným z uvedených projektov je aj spolupráca knižnice a internetového vyhľadávača Google pri digitalizovaní

všetkých zbierok univerzitnej knižnice (a ďalších knižníc: Stanfordskej univerzity, Harvardskej univerzity, Verejnej knižnice New Yorku).

Poznatky ako aj osobné kontakty získané na tejto konferencii budú využité v organizácii práce a vedení oddelenia MVS a MMVS Univerzitnej knižnice. Oddelenie bude pokračovať v trende zlepšovania technológií pri poskytovaní služieb MVS iným knižniciam a umožňovania otvorenia fondov Univerzitnej knižnice pre zdieľanie nielen domácim, ale aj zahraničným partnerom. V tomto smere už boli podniknuté konkrétne kroky: preklad elektronickej žiadanky do anglického jazyka a propagácia knižnice v rámci konferencie. Ďalej sa bude pracovať na sprístupnení nového systému dodávania dokumentov aj pre zahraničných partnerov (preklad žiadanky do angličtiny, preklad textu e-mailu pri dodaní dokumentu do angličtiny).

Všetky uvedené príspevky sú dostupné v zborníku na [www stránke konferencie: http://www.nlib.ee/ilds](http://www.nlib.ee/ilds)

Keďže miestom konania konferencie bola Národná knižnica Estónska, súčasťou konferencie bola aj exkurzia, ktorá slúžila aj na oboznámenie sa s históriou tejto inštitúcie: Štátna knižnica bola založená 21. decembra 1918 dočasnou vládou Estónskej republiky, slúžila najmä ako parlamentná knižnica a bola umiestnená v budove parlamentu.

V medzivojnovom období sa ďalej rozvíjala, rozširovala a začala slúžiť nielen členom parlamentu, ale i širšiemu okruhu čitateľov, najmä významných vedcov, intelektuálov a ďalších verejných činiteľov. Získavala povinný výtlačok, od roku 1935 bola oficiálne založená zbierka povinných výtlačkov všetkých tlačených publikácií z Estónska.

Po okupácii Sovietskym zväzom v roku 1940 sa knižnica stala obyčajnou verejnou knižnicou a bola vedená v súlade so sovietskymi knihovníckymi pravidlami. Všetky vzťahy so zahraničím boli prerušené, dominovali najmä ruské publikácie a knižnica dostávala povinné výtlačky zo Sovietskeho zväzu. Všetky estónske publikácie boli uložené vo fondoch s obmedzeným prístupom.

Význam a funkcie knižnice sa začínali meniť od druhej polovice 80. rokov, kedy sa v pobaltských krajinách začalo národnooslobodzovacie hnutie a najmä po osamostatnení

sa Estónska 20. augusta 1991. Od roku 1988 knižnica nesie názov Národná knižnica Estónska a plní všetky úlohy národnej knižnice. Od roku 1989 je opäť aj parlamentnou knižnicou, slúžiacou členom parlamentu a vlády.

Katarína Marušiaková

25. ODBORNÝ SEMINÁR HUDOBNÝCH KNIHOVNÍKOV

Pracovníci hudobných knižníc sa koncom septembra 2005 stretli na odbornom seminári, ktorý sa môže pochváliť tým, že v dlhej a úspešnej línii seminárov hudobných knižníkov završuje štvrtstoročie činnosti. Je to skutočne neuveriteľné, že už 25 rokov sa schádzajú pracovníci týchto špecializovaných oddelení knižníc, ktoré často neboli príliš v popredí záujmu nadriadených orgánov, ktoré o svoju existenciu neraz tvrdo bojovali, ktorých finančné problémy sú často likvidačné, ale napriek tomu sú dychtiví zoznámiť sa s novými poznatkami, skúsenosťami a prehlbovať si svoju odbornú úroveň na každoročných seminároch.

Univerzitná knižnica ako hlavný organizátor zorganizovala roku 2005 v spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou v Martine, Spolkom slovenských knižníkov a Slovenskou národnou skupinou IAML odborný seminár pod názvom **Hudobné knižníctvo na Slovensku, s podnázvom... potrebujú knižnice hudobných knižníkov?**

Seminár sa konal v dňoch 27. - 29. 9. 2005, hosťiteľom bola Univerzitná knižnica v Bratislave. Zastúpených bolo 37 knižníc (54 účastníkov).

Miesto konania sme zvolili najmä z dôvodu, aby kolegovia a kolegyně z celého Slovenska a hostia z Českej republiky mali možnosť prezrieť si rekonštruované budovy UKB a zoznámiť sa so službami, ktoré v nových podmienkach UK poskytuje. Zmeny sa týkajú samozrejme i umiestnenia a nových služieb hudobného kabinetu, ktorý sa z „Lisztovho pavilónu“ presťahoval do nových priestorov v Klariseu.

Zo vzácných hostí sa na seminári zúčastnili: PhDr. Dušan Lechner, riaditeľ úseku knižničných činností UKB, Ing. Silvia Stasselová, predsedníčka Spolku slovenských knižníkov, Mgr. Tatiana Popová, vedúca metodiky UKB, PaedDr. Emanuel Muntág, dlhoročný predseda SNS IAML, Mgr. Jana Navrátilová, Městská knihovna v Prahe, Mgr. Eva Paulová, Muzeum české hudby v Prahe, profesor Vladimír Dvořák, dlhoročný vedúci a zakladateľ hudobného kabinetu UKB.

1. deň seminára bol venovaný plenárnemu zasadnutiu Slovenskej národnej skupiny IAML. Program zasadnutia bol pracovný: správa o činnosti za rok 2004, správa o hospodárení za rok 2004, správy o činnosti jednotlivých komisií za rok 2004, informácie o činnosti IAML a RIdIM v Českej republike, plán činnosti na rok 2005. Súčasťou programu bola samozrejme diskusia a informácie o programe nasledujúcich dní.

28. septembra otvoril oficiálny program 25. odborného seminára PhDr. Dušan Lechner, riaditeľ úseku knižničných činností Univerzitetnej knižnice v Bratislave. Vyjadril svoje uspokojenie nad tým, s akým záujmom sa pozvanie na tohtoročný seminár stretlo a plnú podporu nášmu úsiliu o zmysluplnú aktivitu hudobného knihovníctva v ďalších rokoch.

Seminár pozdravila aj predsedníčka spolku slovenských knihovníkov, pani Ing. Silvia Stasselová a zároveň poďakovala v mene nás všetkých za dlhoročnú prácu v oblasti hudobného knihovníctva PhDr. Emesi Duka-Zólyomiovej, s ktorou sme sa oficiálne rozlúčili v apríli 2005, pri príležitosti jej odchodu do dôchodku.

Pani Duka-Zólyomiova nás vzápätí presvedčila, že zatiaľ nemá v úmysle oddychovať a predniesla prvú prednášku odborného programu na tému **Hudobné pracoviská vo verejných knižniciach na Slovensku**. Hodnotiacu a syntetizujúcu prednášku spracovala na podklade dotazníkového prieskumu, ktorý pripravila Univerzitná knižnica v Bratislave roku 2005. Cieľom spracovania dotazníkov bolo analyzovať súčasnú situáciu hudobného knihovníctva na Slovensku z viacerých aspektov a formulovať program rozvoja knižníc v oblasti hudobného knihovníctva. Dotazníky boli zaslané riaditeľom 46 verejných knižníc, spracovaných dotazníkov sa vrátilo 32. Ich analýza bola podkladom pre túto prednášku a jej obsah sa stretol s veľmi živým ohlasom. Dáva priestor na ďalšie diskusie o perspektívach

hudobného knihovníctva do budúcnosti a sme presvedčení, že prezentované poznatky sa stretnú s ohlasom aj u širšej knihovníckej verejnosti po publikovaní v zborníku.

Prednášku na tému **Súčasná prax európskych knižníc: požičiavanie zvukových a zvukovoobrazových dokumentov** predniesla Mgr. Dana Dričková, vedúca hudobného kabinetu Univerzitnej knižnice v Bratislave. Prezentovala smernice a odporúčania UNESCO ako i výsledky uplatnenia týchto smerníc týkajúcich sa uplatňovania výnimiek v používaní autorských diel pre činnosť knižníc, archívov a pre celú oblasť vzdelávania a výskumu v praxi európskych knižníc. Slovensko zatiaľ európsku legislatívu z tejto oblasti nielenže neaplikovalo do praxe slovenských verejných knižníc, ale nemáme ani poznatky, že by sa zástupcovia Slovenska zúčastnili na verejnej konzultácii Európskej komisie (pozn.: verejná konzultácia vo vzťahu k revízii legislatívy EÚ o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom, ktorej cieľom bolo prehodnotenie platnej právnej úpravy v rámci EÚ).

Tematicky nadväzujúcou bola plánovaná prednáška Mgr. Jána Kováčika zo Slovenskej národnej knižnice v Martine **Európska legislatíva v oblasti autorských práv**. Mgr. Kováčik sa osobne nemohol seminára zúčastniť, jeho prednáška bude publikovaná v zborníku.

Šéfredaktorka Hudobného života, Mgr. Lýdia Dohnalová predniesla príspevok **Hudobná publicistika a slovenské hudobné periodiká**. Hudobné periodiká najmä svojou aktualizácnou hodnotou vždy tvorili významnú súčasť hudobných knižníc, poznatky v nich prezentované boli vnímané a využívané širokou čitateľskou verejnosťou. Nezameniteľné miesto tam majú recenzie, kritiky, informácie o hudobných podujatiach, muzikologické príspevky, postrehy a odborné diskusie. Preto je nepochopiteľné, že na Slovensku zanikajú posledné tituly hudobných periodík. Tejto problematike sa vo svojom príspevku venovala pani Dohnalová ako odborníčka s dlhoročnou praxou a prehľadom a veľmi pragmaticky nám odhalila situáciu, ktorá je v tejto oblasti viac než neradostná.

Hlavný radca Ministerstva školstva SR, sekcie regionálneho školstva, pán PaedDr. Ján Palkovič zaujal témou **Súčasný stav a perspektívy hudobno-umeleckého školstva na Slovensku**. Analyzoval niektoré otázky výchovno-vzdelávacieho systému a zdôvodňo-

val potrebu spoločenského fungovania umenia. Charakterizoval systém starostlivosti o talentované deti v rámci umeleckých škôl rôznych stupňov. Umelecké školy prechádzali od roku 1990 rôznymi legislatívnymi zmenami, z ktorých mnohé majú negatívny dopad na ich ďalší rozvoj. Ak sa nezmení financovanie a prístup zriaďovateľov verejných umeleckých škôl, môžeme v neďalekej budúcnosti očakávať znižovanie kvality vzdelávania na všetkých školách s umeleckým zameraním.

Už pravidelne s veľkým záujmom očakávame príspevky našich priateľov z Česka

a sme veľmi radi, že kontakty medzi českými a slovenskými hudobnými knihovníkmi pokračujú v tradícii. Ani tento rok sme neboli sklamaní a príspevky Mgr. Navrátilovej z Městské knihovny v Prahe a Mgr. Evy Paulovej z Muzea hudby v Prahe boli opäť mimo-

riadne zaujímavé a povzbudzujúce. Poznatky z ich praxe majú pre nás aj inšpirujúcu hodnotu a presvedčajú nás, že ak chcú knihovníci dosiahnuť pozitívne zmeny, musia dať o sebe vedieť, hoci situácia v Čechách a na Slovensku je aj v oblasti knihovníctva diametrálne odlišná, ako všetci dobre vieme.

Všetky prednášky, ktoré boli prezentované druhý deň seminára, sa priamo bytostne dotýkajú praxe hudobných knižníc. Každá z nich by si zaslúžila obsiahlu diskusiu a je viac než pravdepodobné, že sa k nim na ďalších odborných stretnutiach budeme vracieť, najmä v súvislosti so zmenami, ktoré bude prinášať spoločensko-politická situácia v kultúre a na Slovensku vôbec.

Večer druhého dňa sme venovali neformálnemu spoločenskému posedeniu všetkých účastníkov i našich hostí, ktoré nám spríjemnili koncertným vystúpením študenti bratislavského Konzervatória.

V programe posledného dňa seminára bola prehliadka zrekonštruovaných budov a služieb Univerzitnej knižnice.

Záverom odborného bloku prednášok odznali príspevky:

Prezentácia nových expozícií Hudobného múzea: Albrechtovská izba, prednášku predniesla PhDr. Edita Bugalová, riaditeľka Hudobného múzea Slovenského národného múzea v Bratislave;

Prezentácia nových expozícií Múzea Jána Cikkera, predniesla Mgr. Irena Michalicová z Múzea Jána Cikkera v Bratislave.

Obidva prednesené príspevky nám dodali optimizmu do budúcnosti, pretože ak sa v dnešných, pre kultúru nie veľmi radostných pomeroch, podarí zachovať pre budúcnosť pamiatky na také významné osobnosti slovenskej hudobnej kultúry, akými boli „Hansi“ Albrecht a Ján Cikker, ešte je tu nádej. Samozrejme, prezentované expozície vznikli predovšetkým zásluhou nadšenia niekoľkých odborníčov, ktoré sú často nútené pracovať doslova „na kolene“, bez ohľadu na čas, či finančné ocenenie, na úkor vlastných rodín. Vďaka za to, že takéto osobnosti ešte existujú a že sa nevzdávajú.

Rovnaká vďaka patrí aj všetkým prednášateľom, ktorí náš tohtoročný seminár obohatili svojou erudovanosťou v podobe prezentovaných tém.

Záverom mi dovoľte poďakovať aj všetkým kolegyniam a participujúcim partnerom, že sme tohtoročný seminár zorganizovali a úspešne zrealizovali. Snáď sa nám podarilo dať aj odpoveď na otázku z podnázvu nášho seminára ...?

Pozn.: účasť: 54 účastníkov spolu, zastúpených knižníc 37.

Dana Drličková

Príloha.: chronologický a tematický prehľad seminárov hudobných knižníc

1981	Bratislava	Poslanie hudobných oddelení na Slovensku
1982	Bratislava	Doplňovanie a spracovanie hudobných dokumentov
1983	Bratislava	Sprístupňovanie hudobných dokumentov v knižniciach
1984	Čadca	Audiovizuálne prostriedky v KVČ hudobných oddelení
1985	Banská Bystrica	Hudba v živote socialistickej spoločnosti
1986	Spišská Nová Ves	Úloha hudobných oddelení pri uchovávaní hudobného dedičstva
1987	Nové Zámky	Populárna hudba a jej miesto v knižniciach
1988	Považská Bystrica	Československá produkcia zvukových a ADV dokumentov v knižničnej praxi
1989	Bratislava	Technické vybavenie hudobných oddelení knižníc
1990	Poprad	Hudobné knihovníctvo na Slovensku a skúsenosti partnerských knižníc v Čechách a v zahraničí
1991	Trenčín	cyklus Dejiny hudby I
1992	Košice	Dejiny hudby II
1993	Bratislava	Dejiny hudby III
1994	Nitra	Dejiny hudby IV
1995	Martin	Dejiny hudby V
1996	Banská Bystrica	Slovenská hudba 20. storočia
1997	Zvolen	Formy a druhy populárnej hudby
1998	Žilina	Hudba ako organická zložka umenia
1999	Košice	Hudobný život a významné osobnosti Slovenska
2000	Rožňava	Hudobný folklór a jeho sprístupňovanie
2001	Bratislava	2000 rokov cirkevnej hudby
2002	Levice	Tváre jazzu
2003	Martin	Práca s hudobníkmi a audiovizuálnymi dokumentmi
2004	Trnava	Aktuálne otázky hudobného knihovníctva
2005	Bratislava	Hudobné knihovníctvo na Slovensku

DEJINY KNIŽNEJ KULTÚRY LEVÍC A OKOLIA

November je mesiac, ku ktorému už pravidelne patrí seminár Dejiny knižnej kultúry. Témou tohtoročného celoslovenského stretnutia, ktoré sa konalo v dňoch 8. - 10. 11. 2005, bola knižná kultúra Levíc a okolia. Hlavným organizátorom bol Národný bibliografický ústav SNK v Martine v spolupráci so Spolkom slovenských knihovníkov, Historickým ústavom SAV, Slovenskou historickou spoločnosťou pri SAV, Štátnym archívom v Nitre pobočka Levice, Tekovským múzeom a Tekovskou knižnicou.

Na seminári sa zúčastnili odborníci zaoberajúci sa dejinami knižnej kultúry nielen zo Slovenska, ale aj z Maďarska, Čiech a Rakúska. Program bol rozložený do troch dní a jeho súčasťou boli aj dve exkurzie. V priestoroch Tekovského múzea sme si prezreli stálu expozíciu venovanú dejinám Tekova. Múzeum sídli v areáli Levického hradu, významnej protitureckej pevnosti, v tzv. Kapitánskom dome. Súčasťou hradného areálu je aj renesančný kaštieľ Dobovcov, postavený v druhej polovici 16. storočia. Druhá exkurzia smerovala do okolia Levíc. V Pukanci sme si prezreli farský kostol sv. Mikuláša s nádhernou gotickou výzdobou, v Brhlovciach skalné obydlia a v Žemberovciach podzemné priestory a pivnice.

Úvodným slovom privítali účastníkov seminára primátor Levíc Štefan Mišák a riaditeľ Tekovského múzea Ján Danko. Prednesené príspevky sa zaoberali určenou témou z viacerých hľadísk, z historického, jazykovedného, literárneho, kníhtlačiarско-vydavateľského a umeleckého.

Hoci samotný región Levíc a Tekova je bohatý na literárne pamiatky, samotné kníhtlačiarstvo tu má pomerne nedávnu históriu. Prehľad tlačiarňí a tlačiarov pôsobiacich v Tekovskej župe pripravil Július Valach. Jeho príspevok doplnili, obohatili a spresnili Šarlota Drahošová (Archívne dokumenty Nitrianskej a Tekovskej župy vo vzťahu k dejinám tlačiarňí) a Marta Švolíková (Levické tlačiarne, osobnosti tlačiarenského remesla v dokumentoch Štátneho archívu v Leviciach). V roku 1875 zriadil tlačiareň v Krásne barón Gregor Fiesenhof. Jej pôsobenie a rozbor produkcie priblížila Helena Greždová.

Veľká časť príspevkov bola venovaná osobnostiam spojeným s Levicami a okolím. Na prelome 14. a 15. storočia žil na dvore Žigmunda Luxemburského jeden z najvýznamnejších dvorských hodnostárov Peter Čech z Levíc. Jeho životné osudy, túžbu po cestovaní a oslnivú dvorskú kariéru vo svojom príspevku predstavila Daniela Dvořáková. Levice boli rodiskom jezuitu a historika Františka Kaziho, ktorý dlhý čas pôsobil v Trnave. Nicol Sipekiová ho priblížila ako autora historického diela o Trnavskej univerzite (1737-1741-1749) a dejinách Uhorska (1737). Pukanského rodáka Juraja Petermanna (1710-1792), ktorého pôsobenie a dielo má širšie stredo európske kontexty, najmä z hľadiska pôsobenia medzi českými, lužickosrbskými a nemeckými evanjelikmi a ako autora náboženskej literatúry (spevníky, kázne, redaktor 3. vydania hallskej biblie), predstavila Kamila Fircáková. Tekovským rodákom v literárnej tvorbe 18.-19. storočia a okolnostiam vydania historických, hospodárskych a náboženských spisov sa venovala Eva Augustínová. V druhej polovici 19. storočia pôsobilo na území Slovenska viacero prírodovedných a lekárskeho spolku. Na jednotlivé osobnosti z Tekova, ktoré zastávali rôzne funkcie v spolkovom živote a publikovali na stránkach ročeniek, upriamila pozornosť Katarína Pekařová. S výchovno-vzdelávacím procesom v Leviciach je neodmysliteľne spojené piaristické gymnázium, založené v roku 1815. Územne slovacikálne diela z pera profesorov gymnázia predstavila Agáta Klimeková, levických posesorov v tlačiarňach 16. storočia Klára Komorová. Osudom a dielom náboženského spisovateľa Juraja Lániho (1646-1701), ktorý bol postavený pred mimoriadny bratislavský súd a zvyšok života prežil v Nemecku, sa venovala Gabriela Žibritová. Významný prameň k výskumu kultúrneho diania v prvej polovici 19. storočia pamätník básnika a jazykovedca Michala Godru (1801-1874), analyzovala Helena Saktorová. V roku 1806 vznikla vo Viedni knižnica župného hodnostára Jána Kegleviča (1786-1856), ktorú neskôr preniesol do svojho kaštieľa v Topoľčiankach. Ďalšiu knižnicu zriadil v novopostavenom kaštieli vo Veľkých Uherciach. Prehľad o architektúre a obsahu oboch zbierok podal József Sisa. Miloš Kovačka pripomenul tri osobnosti spojené s Pukancom literátov a kultúrnych pracovníkov Ľ. Vajdičku, J. Cibulku a I. Kadlečika.

Levice a ich okolie boli v búrlivom období protitureckých vojen a šľachtických povstanií svedkom opakovaných vojenských útokov. V roku 1652 sa odohrala bitka medzi tureckým a cisárskym vojskom pri Veľkých Vozokanoch. Jej priebeh a výsledok priblížila vo svojom príspevku Lívia Fábryová. Analýze latinskej produkcie, ktorá reagovala na udalosti v roku 1664, keď sa podarilo cisárskemu vojsku zvíťaziť pri Leviciach, sa venovala Elisabeth Klecker z viedenskej univerzity. Ani udalosti povstania Františka II. Rákociho Levice neobišli, keď sa tu opakovane stretli cisárske a kurucké vojská. Vo svojom príspevku ich priblížila Marta Dobrotková, aj s dobovým ohlasom vo francúzskej literatúre.

Umeleckým stvárnením a mapami sa zaoberali tri príspevky. Katarína Zavadová poukázala na stváranie témy vojnových udalostí v prvej polovici 17. storočia prostredníctvom grafík, ktoré tvorili ilustračné prílohy, komentáre alebo správy. Rozbor a prehľad historických máp Tekova od najstarších čias tak, ako sa zachovali, pripravila Klára Dóka. Ťažiskom príspevku Ľubomíra Jankoviča bol rozbor ryteckej činnosti cirkevného a župného hodnostára Juraja Pohronca Selepčeniho. Vrcholom jeho umeleckej činnosti bolo vytvorenie heraldických exlibrisov pre cirkevných hodnostárov a vlastného exlibrisu.

Opis Tekovskej župy tvorí štvrtý zväzok diela *Notitia Hungariae...* polyhistora Mateja Bela. Prehľad o spracovaní tohto dielu, jednotlivých kapitolách, ich obsahu a použitých prameňoch pripravila Erika Juríková. Tento zväzok sa stal prameňom aj pre ďalší príspevok. Historické postavy, ich osudy a rozbor geografických názvov v časti Levický okres spracovali Miriam Poriezová a Angela Škovierová.

V Univerzitnej knižnici v Bratislave sa nachádza rukopis z knižnice piaristov v Leviciach pod názvom *Domáci a hospodársky kalendár*. Jeho obsahovú a jazykovú analýzu pripravili Klára Mészárosová a Elena Krasnovská. Prameňom príspevku Jany Skladanej sa stali slovenské mestské a obecné knihy v okolí Levíc, v ktorých sledovala inojazyčné prvky.

Historické názvy a mená potokov v západnom Tekove sa stali námetom príspevku Juraja Hladkého. Poukázal v ňom na rôzne formy mien a ich pôvod. Zaujímavým

prameňom pre skúmanie dejín knižnej kultúry sú kanonické vizitácie. Ako boli vybavené knihami fary v Tekovskej stolici v prvej polovici 17. storočia, priblížila Mária Kohútová.

V súčasnosti sú Levice sídlom Tekovského múzea, Tekovskej knižnice a Štátneho archívu v Leviciach. Peter Tesák informoval o drobných tlačiach v zbierkach Štátneho archívu, o obsahu tohto fondu a jeho spracovaní. V polovici 19. storočia vznikli v Leviciach dve maďarské spolkové knižnice, v roku 1927 k nim pribudla slovenská knižnica pre verejnosť. Tieto fondy sa stali základom okresnej knižnice, založenej v roku 1951. Jana Holubcová priblížila jej služby, kultúrno-výchovné podujatia a edičnú činnosť. Rozsah fondu knižnice Tekovského múzea a jeho obsah predstavila Danica Valachová.

Dva príspevky sa zaoberali problematikou ochrany archívnych a knižničných fondov (Jozef Hanus) a reštaurovaním rukopisov, napísaných železodubienkovým atramentom (Boďová Anna-Bukovský Vladimír).

Václav Pumplra, pracovník Ústavu pro klasická studia AV ČR, predstavil doterajšie výsledky projektu, ktorého výsledkom bude literárny atlas autorov z *Knihopisu* (tlače od najstaršieho obdobia do konca 18. storočia). V tomto súpise sa nachádza cca 180 autorov zo Slovenska, ktorí vydali svoje diela v slovenskom alebo českom jazyku. Nové informácie o možnej existencii a činnosti tlačiarne v Bratislave v 15. storočí priniesla Eva Frimmová. Na základe záznamu v komornej knihe mesta pripravila rozbor doteraz známych materiálov a poznatkov o tlačiarovi Andrejovi Hessovi.

Záver seminára patril prezentácii databázy Dejiny knižnej kultúry, ktorú priebežne dopĺňajú v NBÚ SNK v Martine. Miroslava Domová oboznámila s už spracovanými dokumentmi a prameňmi a ďalšími etapami práce.

Na seminári odznelo 36 príspevkov z rôznych oblastí knižnej kultúry, ktoré pripravili odborní pracovníci rozličných domácich a zahraničných inštitúcií. Odbornú úroveň seminára a prínos k zviditeľneniu knižnej kultúry v tomto regióne podporí aj vydanie zborníka *Kniha 2005*. Budú v ňom uverejnené aj príspevky, ktoré na seminári neozneli: Účasť Tekova na formovaní staršieho slovenského písomníctva (Jozef Minárik), Katalóg

meštianskych knižníc v polovici 18. storočia (Viliam Čičaj) a Problematika celonárodného a regionálneho výskumu v oblasti biografického bádania (Augustín Maťovčík).

Miriám Poriežová

RÔZNE

KNIŽNIČNÉ KATALÓGY VERSUS INTERNET

Nič nie je tak dôležité ako dobrá teória. Ale je treba teóriu pre katalógy alebo katalogizáciu?

Knižnice, archívy a internet obsahujú akumulované intelektuálne a umelecké záznamy ľudstva zo všetkých období, krajín a kultúr, vo všetkých jazykoch. Už veľmi dávno vznikla potreba organizovania zbierok a vypracovania systému sekundárnych informácií, spôsobu prenesenia organizácie zbierok z políc na papier, do súborov a neskôr databáz. Je naivné očakávať, že navigovanie tohto multidimenzionálneho univerza by mohlo byť jednoduché. Človek sa môže pokúsiť zjednodušiť opis sveta, ale tým sa nezjednoduší svet ako taký. Všimnite si, že počiatočný entuziazmus presunu metadát sa trochu stlmil.

Pri využívaní internetových vyhľadávacích nástrojov, ktorých funkcie sú plne automatizované, sa ľudia zvyknú skepticky pozeráť na všetky praktické i teoretické snahy investované do katalógov. Akýkoľvek vyhľadávací nástroj však musí byť postavený na dobrej teórii, aj keď sa môže podstatne odlišovať od katalogizačnej teórie.

Knižnice i internet majú spoločnú vlastnosť - poskytujú prístup k zbierkam alebo záznamom. Katalóg pomáha pri hľadaní dokumentov a pri orientácii v dokumentoch. Internetové vyhľadávacie nástroje sa pokúšajú o to isté. Otázkou je, akým spôsobom, na akom princípe a akými metódami, na základe akej teórie môžu alebo by mali pracovať, tak, aby vyhoveli najlepším možným spôsobom väčšine používateľov a v najväčšom počte prípadov. Žiadna osamotená metóda nemôže slúžiť pre všetko, všetkým a vždy.

Prenesený termín „vyhľadávací nástroj“ klamne naznačuje, že počítač prehliada dokumenty ako také, vrátane ich obsahu. Súčasné vyhľadávanie je však vykonávané v náhradných súboroch, ktoré systém vytvára na tento účel. Softvér môže len spájať charakterové reťazce, nie koncepcie alebo myšlienky. Toto nemôže byť vykonané akýmkoľvek ľubovoľným spôsobom, ale je potrebný systematický spôsob, algoritmus, čiže teória.

Knihy alebo internet vec chuti?

Toto skutočne nie je situácia typu buď – alebo. Len kombinované obsahy oboch svetov predstavujú kompletne univerzum zaznamenaných znalostí a činností. Knižničné katalógy na internete túto skutočnosť nijako nemenia, sú tak uspokojivé, ako len môžu byť, pretože katalógy poskytujú iba opis, nie publikácie samotné. Digitalizácia všetkých klasických dokumentov a vytvorenie z nich full-textovo prehľadateľných katalógov je v súčasnosti utópiou: máme obrovské množstvá textov a nové sa produkujú v desiatkach tisícov každý rok, drvivá väčšina z nich nie je v strojom čitateľných formátoch, napriek snahám Googlu. Katalógy obsahujú len veľmi stručné a štandardizované opisy dokumentov, pričom na internetový full-textový dokument je norma. Ale: rozmanitosť je obrovská a väčšine dokumentov chýba štandardizovaný opis (metadáta). Z tohto vyplýva, že medzi katalógmi a internetovými vyhľadávacími nástrojmi bude množstvo rozdielov.

Aké sú súčasné vyhľadávacie prostriedky a aký je medzi nimi rozdiel?

OPAC a lístkový katalóg

Skutočný problém s katalógmi OPAC už nie je ten istý, ako bol pri lístkových katalógoch, kde používatelia majú vôbec niečo nájsť. Na väčšinu požiadaviek OPAC prináša niektoré výsledky, aj keď nie je ľahké rozoznať, či je v nich všetko potrebné a či boli vyhľadané najrelevantnejšie odkazy. Používatelia nemôžu vedieť, či im niečo alebo dokonca mnoho dôležitých vecí neuniklo. Uvedomenie si tohto faktu je vo všeobecnosti nízke a prieskumy dokazujú, že je veľmi problematické navadiť používateľov na vytváranie viacerých rozličných pokusov. Ich dôvera v technológie je často prehnane vysoká. To, čo väčšina z nich využíva, sú len štandardné alebo implicitné alternatívy, ktoré poskytnú sotva viac než jeden pokus. Toto je pravdepodobne založené na tendencii celkového minimálneho výkonu alebo na nepodloženej domnienke, že čo je ponúkané štandardne, je aj najlepšie možné východisko a ostatné je druhoradé. Samotný katalóg toto nie je schopný prekonať. Katalóg môže byť tak dobrý ako len je to možné, to nie je jeho cieľom. Používatelia musia v súčasnosti rozmýšľať a zvažovať rovnako ako museli i kedysi a táto skutočnosť sa nezmení ani s príchodom akejkoľvek novej generácie technológií.

Určite musia existovať jednoduché spôsoby vyhľadávania nekomplikovaných požiadaviek, ale ambiciózni a inteligentní používatelia by tiež mali byť kompetentní a byť prizvaní k využívaniu sofistikovaných techník.

Aký má byť dobrý katalóg?

Kvalitný katalóg by mal mať tieto vlastnosti :

- **Spoľahlivosť** počínajúc citáciou, človek by mal byť schopný rýchlo zistiť, či sa konkrétny dokument nachádza alebo nenachádza v zbierke.
- **Predvídateľnosť** (serendipity) - prehľadávanie funkcií je nutné, najskôr preto, že používateľ nemá vždy presné vyhľadávacie kritériá, a druhotne preto, že aj náhodne vyhľadané odkazy môžu byť niekedy relevantné. Katalógy by preto mali umožniť prehliadať aj príbuzné záznamy otázne však zostáva, čo presne sa definuje ako „príbuzné“? OPAC katalógy napríklad podporujú prehľadávanie v týchto oblastiach:
  - 1/ poskytujú abecedné zoznamy názvov, termínov, titulov, atď., prehľadateľných hore i dolu,
  - 2/ dovoľujú prezentovať množiny výsledkov vo viacerých alternatívach, ktoré si používateľ má možnosť zvoliť,
  - 3/ umožňujú sprístupňovať príbuzné publikácie cez hyperlinky (pre predmetové názvy, klasifikačné kódy, mená).
- **Šírka** táto vlastnosť v sebe ukrýva dva aspekty, ktoré nie sú celkom úplne súčasťou katalogizácie:
  - 1/ koncepcia vraví čo materiál alebo objekt, to predmet na katalogizovanie. Klasicky, toto sú monografie, poskytujúce celistvý zväzok znalostí. Väčšinou však monografia pozostáva z niekoľkých, či dokonca mnohých súborov zaznamenaných vedomostí (znalostí), z ktorých každý reprezentuje (predstavuje) jednotku, ktorá sa by sa mohla stať predmetom bibliografického záznamu samotného. S výnimkou beletrie sa čitatelia často zaujímajú skôr o jednotlivé kapitoly alebo časti knihy, než o celý dokument. Katalóg však podstatné časti kníh nereflektuje. Z ekonomických

dôvodov len malé množstvo knižníc zabezpečuje analytickú katalogizáciu. Jedným z dôležitých prípadov sú viacdielne publikácie s individuálne nazvanými zväzkami: majú byť katalogizované ako celok alebo každý zväzok, ročník zvlášť alebo oboma spôsobmi? Európske katalogizačné pravidlá odporúčajú katalogizovať po častiach, zatiaľ čo americkí katalogizátori si väčšinou všímajú publikáciu ako celok.

2/ koncepcia predmetového indexovania. Je celkom postačujúce priradiť niekoľko predmetových termínov a/alebo klasifikačných znakov k dokumentu, aby sme presne definovali jeho obsah, alebo by malo byť cieľom indexovať každý predmet, o ktorom sa hovorí v niektorej časti publikácie? Objavujú sa i pokusy s obsahmi v knihách alebo automatickým priraďovaním dodatočných termínov alebo notácií vykonávaných softvérom.

Z jednej dimenzie do druhej

Najvýraznejší rozdiel medzi tradičnými a online katalógmi je tento:

Lístkový katalóg:

Predstavuje lineárnu postupnosť záznamov, t.j. jednodimenzionálny priestor, s princípom abecedného usporiadania na najnižšej úrovni, mená/tituly/predmety na vyššej úrovni. Niektoré knižnice majú niekoľko katalógov pre dve alebo viac časových období alebo z iného hľadiska definujú časti svojich knižničných zbierok. Každý dokument môže byť reprezentovaný viac než jedným lístkom na niekoľkých miestach postupnosti, jeden z nich sa nazýva „hlavný údaj, vstup“ (main entry). Slúži na dva účely. Prvý zoraďuje príbuzné diela na jednom mieste (ako napríklad práce jedného autora pod stanovenou formou jeho/jej mena). Druhá a pravdepodobne dôležitejšia funkcia je poskytovať predvídateľnú lokáciu položky v katalógu: ak sme poznali princíp, boli sme schopní s istotou nájsť, čo bolo vyhľadávané v jedinom pokuse. Použitelnosť ohraničila množstvo lístkov na jednu popisnú jednotku v priemere na menej ako desať. Existuje mnoho spôsobov vytvárania lístkového katalógu a obzvlášť určovania jednotiek, ktoré v ňom majú byť reprezentované. Už raz zvolený formát musí byť trvalo udržateľný, z dôvodu spoľahlivosti katalógu. Z toho dôvodu má lístkový katalóg ďaleko od možnosti pre-koordinácie. Na to, aby mohla byť zavedená pre-koordinácia, je potrebné definovať komplikované pravidlá.

OPAC

V princípe, obsahuje neusporiadaný chaos štruktúrovaných záznamov. Avšak softvér dokáže jednoducho vytvoriť tucet i viac rôznych indexov, z ktorého každý je lineárna, triedená postupnosť určitých častí záznamov. Logicky, tieto sú stále takmer totožné s lístkovou následnosťou, ale softvér spracúvajúci používateľskú požiadavku môže vybrať ľubovoľné sub-sekvencie a spojiť ich alebo pretnúť so sub-sekvenciami jedného alebo viacerých ďalších indexov, ťažiac z podmnožín databázy, ktoré potom môžu byť prezentované v jednej alebo viacerých rozličných zostavách. Kritériá typu mená, tituly, čísla, predmetové heslá a pod., môžu byť takýmto spôsobom kombinované všetkými možnými metódami. Indexy sú teda ako os multidimenzionálneho priestoru, v ktorom softvér naviguje používateľa. Multiadimenzionálnymi priestormi sú abstrakt, matematické entity (jednotky, telesá) a preto pre mnohých používateľov predstavujú výzvu na ich pochopenie. V protiklade k lístkovým katalógom to znamená, že OPAC katalógy sú viac vhodné na post-koordináciu.

Súčasné usporiadanie pre-koordinovanej lístkovej postupnosti vychádza z dvoch možností:

1. Údaje (záznamy) - aké sú kritériá výberu údajov (záznamov-entries) aké osoby alebo ďalšie objekty sú reprezentované lístkom pre hlavný alebo pridaný záznam a ktoré nie?
2. Záhľavia (headings) ako sa presne hláskujú lístkové záhlavia, záhlavia (headings) pre vybrané (zvolené) jednotky? Ťažkosti, na ktoré tu narážame, spôsobuje komplexná konštrukcia v súčasnosti známa ako kontrola autorít.

Metadáta a schémy pravdepodobne zanedbávajú druhú možnosť oveľa častejšie, prinajmenšom, keď dôjde k menám alebo názvom. Vzťahuje sa to na predpoklad, že OPAC katalógy už nevyžadujú podrobnú sústavu pravidiel, ktoré boli potrebné pri lístkoch, pretože v súčasnosti môže byť vyhľadateľný každý detail. Je to však predčasný záver.

Štandardné situácie používania katalógov

Situácia, s ktorou sa stretávame pravdepodobne najčastejšie, je faktografický prieskum: k tomu nie sú katalógy veľmi nápomocné, pretože obsahujú len bibliografické záznamy a nie ich obsahy dokumentov. Vyhľadávacie nástroje však indexujú vhodný dokument v jeho celistvosti a preto môžu okamžite priviesť používateľa ku skutočnostiam v nich obsiahnutých. Ak hľadáme fakty, sú v súčasnosti vyhľadávacie nástroje preto prvou zastávkou takmer pre každého. Katalógy môžu používateľov upozorniť na tieto všetky odkazové nástroje, no samotné vyhľadávanie sa tým stáva nepohodlné a časovo náročné.

Pokiaľ však prejdeme k vyhľadávaniu dokumentov, môžeme pozorovať minimálne tri rozsiahle kategórie, s ktorými sa často stretávame, keď ľudia používajú katalóg alebo vyhľadávací nástroj:

(a) Vyhľadávanie, na základe známeho (kľúčového) slova:

(„Viem presne, čo potrebujem“) hľadanie jednotky, ktorá je citovaná alebo odkazovaná na nejakom inom mieste, ako napríklad bibliografia (pred príchodom hyperliniek).

V tomto prípade musí používateľ vedieť, aké dátové prvky sú vhodné na získanie relevantných výsledkov. Pravidlá výberu týchto vyhľadávacích kritérií sa nazývajú „vstupné pravidlá“. Pri lístkoch musia byť tieto pravidlá veľmi reštriktívne z ekonomických dôvodov a tak pre každú jednotku je vyhotovený a archivovaný obmedzený počet lístkov. V kontraste OPAC katalógy vytvárajú a usporadúvajú svoje indexy automaticky. Vstupy do registra a teda aj prístupové hľadiská (point), môžu byť preto veľmi početné. Ak zlyhá jeden pokus z akéhokoľvek dôvodu, možno skúšať ďalší a ďalší v rýchlej následnosti. Už predtým možno postrehnúť nedostatok spoľahlivosti, vedúcej k túžbe mať štandardizovaných viac vecí (alebo ich mať ako kontrolované autoritné heslá) ako kedykoľvek predtým, napríklad mená vydavateľov a miest. Okrem toho musia byť pravidlá usmerňujúce popis jednotiek. Tieto musia byť stručné, ale výstižné: musia zaručiť, že používateľ databázy bude schopný rozlišovať medzi odlišnými jednotkami ako sú napríklad rozličné verzie alebo vydania dokumentu. Dôležitým princípom je: dôkladný prepis z dokumentu, ktorý je k dispozícii.

(b) Vyhľadávanie podľa viacerých slovných spojení:

(„Chcem všetko od autora XYZ“) to, čo používateľ pozná, je napríklad o niečo viac ako len autor alebo názov alebo len jeden samotný dokument. Počnúc týmto, snaží sa nájsť všetky logicky súvisiace jednotky, ako sú ďalšie vydania alebo verzie, preklady a tak ďalej alebo všetky práce od jedného autora.

Táto úloha vyžaduje pravidlá, ktoré spájajú jednotky, ktoré k sebe patria. Takéto pravidlá sa tradične nazývajú „pravidlá pre tvorbu záhlaví“, pretože to boli lístkové záhlavia, ktoré časom spojili dohromady všetky lístky, ktoré popisujú práce jedného autora. Pravidlá pre tvorbu záhlaví zväčša určujú, že meno autora alebo názov majú byť zapisované stále v rovnakej forme. Súvisiace jednotky ako také k sebe nepatria v prípade, ak sú mená alebo názvy rozdielne. Preto často meno autora a názov musia byť zapísané inak, než ako je uvedené na titulnej strane alebo jej ekvivalente. Z tohto dôvodu môže byť niekedy meno alebo názov zaznamenaný v oboch štandardizovaných podobách vo forme nachádzajúcej sa v samotnom exemplári i autorizovanej forme. Pri lístkových katalógoch toto viedlo k tvorbe odkazových lístkov (ako napríklad Samuel Langhorne Clemens: pozri Mark Twain). Pri databázach sú odkazy sústredené v „súboroch autorít“. Záznam autority osoby obsahuje všetky rozličné formy mena, s ktorými sa možno stretnúť. Pri správnom nastavení OPAC katalógu nás to potom dovedie vždy k rovnakému výsledku. Pre každý jednotlivý dokument je potrebné zaznamenať len formu autority alebo jej identifikačné číslo a ešte formu nájdenú v samotnom exemplári pre správnu identifikáciu a rozlíšenie.

Niektoré záznamy autorít obsahujú až 30 alebo viac foriem, napríklad pri menách ako sú Chechov alebo Tchaikovsky. Spoľahlivým súborom autorít pre mená osôb a korporácií¹ vo svete AACR je súbor Kongresovej knižnice USA. V Nemecku, Deutsche Bibliothek používa súbory, vychádzajúce z nemeckých katalogizačných pravidiel².

(c) Predmetové vyhľadávanie:

„Hľadám dokument na tému XYZ“ veľmi často sa niekto pustí do vyhľadávania bez toho, aby poznal predtým nejaký špecifický titul alebo autora súvisiaceho s daným predmetom. Táto situácia je v princípe oveľa problematickejšia ako v prípade a) alebo b).

„O čom je táto kniha?“ to je otázka, ktorá často nemôže byť zodpovedaná so stručným zoznamom termínov. Knihy zväčša nie sú full-textovo vyhľadateľné. Situácia c) je však pravdepodobne najčastejšou a dôležitou pre mnohých konečných používateľov. Sú tam súbory autorít ako pre predmetové termíny, tak i pre mená a tituly (názvy): Predmetové záhlavia Kongresovej knižnice pre anglicky hovoriace krajiny (LCSH), SWD využívané v Deutsche Bibliothek pre nemecké knižnice. Kontrolovaný slovník týchto súborov, ak sa využíva jednotne v katalogizácii, môže prieskum lepšie upresniť.

Situácia b) a jej aspekt „vydaní diela“ sa často prehliada alebo jej nie je venovaná dostatočná pozornosť. Môže sa vyskytnúť zriedkavejšie ako ostatné koľko diel, vyskytujúcich sa v dvoch alebo viacerých vydaniach? Dá nám to zmysel, ak si zvážime nasledujúce vyhľadávacie (prieskumové) situácie, z ktorých každá môže byť úspešná, ak katalóg skutočne „spája to, čo k sebe patrí“:

- Niektorí používatelia nevedia, že existuje i novšie, resp. lepšie, komplexnejšie vydanie ako to, na ktoré natrafili oni.
- Citácia môže byť nepresná, no ešte stále dosť dobrá, aby našla aspoň jedno vydanie toto by potom malo doviesť používateľa k ďalším.
- Používatelia sú niekedy vďační za akékoľvek vydanie citovaného diela, bez ohľadu na skutočný titul.
- Používatelia môžu ťažiť z predvídateľnosti vyplývajúcej z toho, že jednotka je prezentovaná viac ako jedným vydáním

Samotnú skutočnosť, že preklad existuje alebo že boli vydané rozličné edície, možno považovať za indikátor kvality. Pri lístkovom katalógu je zjavné, ak sú všetky vydania sústredené pod jednotným názvom a odkazované z rozličných skutočných názvov. Pri OPAC katalógoch by sa mohlo uvažovať o využití prítomnosti vydavateľských údajov a jednotných titulov na zoradenie v množine výsledkov. Ak to už aj niekde bolo uskutočnené, nemáme ešte o tom dostatok vedomostí. Katalógy OPAC môžu a mali by poskytovať linku na „príbuzné edície, vydania/verzie“ založené na prítomnosti jednotného názvu.

---

¹ pre anglicky hovoriace krajiny – pozn. prekl.

² RAK – Regeln für alphabetische Katalogisierung

Dokonalosť je však nedosiahnuteľná. Napríklad, veľmi často má knižnica len jedno vydanie diela a katalogizátor nevie o existencii ďalších (predovšetkým ešte pred tým, než sú ďalšie vydania publikované!). Potom je možné nájsť v katalógu len toto vydanie, no nie pod akýmkoľvek iným názvom, ktorý by bol rešeršérovi známy. Takéto prípady sú zriedkavejšie vo veľkých spoločných databázach.

Plus ça change, plus n'est pas la même chose ...

Technológie umožňujú rozšírenie ako nikdy predtým a v súčasnosti je bežné stretávať sa s rozličnými prevedeniami (*manifestation*)³ diela: rovnaký obsah môže byť prezentovaný v rozličných verziách alebo formátoch súborov, so všetkými typmi modifikácií. Toto môže skomplikovať vyhľadávanie na základe viacerých slovných spojení kombinované vyhľadávanie (situácia b). A názvom, hoci sú najdôležitejším elementom identifikujúcim dokument alebo dielo, nie je na internete venovaná dostatočná pozornosť.

Vo všeobecnosti sa problém „prevedenia“ mení od jednej disciplíny k druhej. Vo vedeckých a technických disciplínach je to pravdepodobne menej zjavné, nakoľko dokumenty z týchto oblastí prežijú viac ako len jedno vydanie. V beletrii je to bežnejšie, ale hudba má preukázateľne najviac a najzložitejšie príklady: mnohé diela možno nájsť v desiatkach interpretácií, menia sa názvy, rovnako aj podoby mien (Tchaikovsky). Unifikovaný názov je preto v hudobných dielach veľmi dôležitý spája dohromady všetky vydania alebo verzie.

AACR sa týkajú formálnej úrovne, nie predmetovej!

Katalogizačné pravidlá AACR, podobne ako nemecké RAK, sa zaoberajú len situáciami a) a b). Tieto problémy možno riešiť len formálnymi alebo deskriptívnymi prostriedkami, zatiaľ čo situácia c) vyžaduje obsahovú pozornosť objektov katalogizovania.

Vo svete lístkov, boli niekedy (v Nemecku takmer vždy) pre situáciu c) samostatné katalógy. Avšak OPAC katalógy vždy kombinujú formálne a predmetové prístupové body v tej istej databáze, ak nie obvykle v rovnakom indexe. Môžu sa odlišovať tým, že majú alebo nemajú index známy ako „slová zo všetkých polí“, ktorý kombinuje všetky slová (ale

³ Termín z FRBR

nie slovné spojenia) vyskytujúce sa v bibliografických záznamoch. V akomkoľvek prípade je potrebné mať jednotné prístupové formy pre názvy osôb a korporácií, ktoré sú určené pre obidva typy prístupov. Nemecké katalogizačné pravidlá ešte nie sú z tohto pohľadu celkom zjednotené.

Pokusy o sformulovanie medzinárodných princípov katalogizácie sa objavili až v polovici 20. storočia. Najvýznamnejšou udalosťou tohto obdobia bola IFLA Konferencia v Paríži v roku 1961.⁴ Ustanovenie princípov, ktoré sa na nej zverejnili, sa stalo základom pre AACR, ako i RAK. Až v roku 1999 vydala IFLA prelomovú príručku nazvanú „Funkčné požiadavky na bibliografické záznamy“, ktorá si získava miesto nielen v knižničných kruhoch, ale taktiež i v metadátových projektoch.

Sú AACR2 nerozlučiteľne späté s MARC21 (a RAK s formátom MAB)?

Formáty a pravidlá nie sú nerozlučiteľne späté: dátový formát nie je nič iné ako zásobník. So štipkou dobrej vôle možno problémy vyriešiť. Možno si predstaviť celosvetový jednotný výmenný formát i napriek tomu, že pravidlá zostanú rozdielne. Na tento účel bol vytvorený UNIMARC, ktorý však neuspel.

Katalógy a vyhľadávacie nástroje

Znova a znova sa katalógy a vyhľadávacie nástroje stavajú do pozície porovnávania hrušiek s jablkami.

Zámerom nie je zistiť, ktorý z nich je lepší, ale objasniť existujúce rozdiely. V skutočnosti tu nejde o žiadnu súťaž, katalógy a vyhľadávacie nástroje pokrývajú rozdielne oblasti a slúžia na uspokojovanie rozličných potrieb. Väčšina tlačенých materiálov zostáva offline a tým aj nedostupných pre rešeršérov v internete a na druhej strane, veľa online zdrojov má mnohé charakteristiky a znaky len v elektronickej forme, a preto nemôžu byť publikované v tlačenej verzii.

⁴ Paris Principles – Paríž 1961

Pravidla katalogu základního (lístkového abecedního seznamu jmenného)

s dodatkem o popisu spisů drobných. – Praha 1925

Pravidlá mennej katalogizácie. – Košice 1962

Anglo-American cataloguing rules 1967, 1975

RAK – Regeln für alphabetische Katalogisierung – 1975

FRBR - Functional Requirements of Bibliographic Records - 1998

Existujú však rozšírené „sivé“ oblasti. Právé internetové zdroje sú katalogizované s cieľom obohatiť katalógy a vyhľadávacie nástroje indexujú abstrakty, kapitoly, popisy kníh atď. Niektoré kategórie publikácií, ako sú preprinty a dizertácie, ktoré sa vyskytovali zväčša v tlačenej podobe, sú už v súčasnosti umiestnené na webových serveroch. Významné staršie knihy, ktoré už nie sú predmetom autorského práva, sú digitalizované a voľne sprístupňované. Diela klasikov v mnohých jazykoch sú voľne dostupné v podobe textových súborov, ako najvýznamnejší príklad možno uviesť „Projekt Gutenberg“. Príručkové dokumenty, pôvodne publikované v tlačenej podobe, sa čím ďalej tým viac sprístupňujú na sieti a premieňajú sa na databázy, t.j. tzv. pokračujúce integrované zdroje. A v neposlednom rade, je tu i úsilie Googlu o rozsiahlu digitalizáciu kníh.

Katalóg	Vyhľadávací nástroj
<i>Dokumentové hľadisko, dosah (pokrytie)</i>	
Opisuje (charakterizuje) konkrétnu zbierku, prevažne knihy, umiestnené v jednej alebo v niekoľkých budovách. ⁵	Indexuje dokumenty distribuované po celej planéte. Väčšina týchto „zdrojov“ nie je veľmi podobná knihám.
<i>Veľkosť</i>	
<p>Zbierka je výberom z oveľa väčšieho počtu existujúcich dokumentov.</p> <p>Výber sa realizuje zväčša podľa objektívnych a kvalitatívnych kritérií, ale môže byť taktiež subjektívny.</p> <p>Nedostatok fondov však môže zapríčiniť nedostatok dôležitých materiálov. Súborné katalógy popisujú omnoho viac položiek ako individuálne katalógy, no nie všetko je ľahko</p>	<p>Cieľom je ucelené a globálne pokrytie. V skutočnosti je prostredníctvom jedného vyhľadávacieho nástroja indexovaných menej ako 30% dostupných dokumentov. Výber na základe kvality väčšinou nie je možný. Veľkosť a šírka pokrytia nie sú pre používateľa zrejmé, proces selekcie je automatický. Mnoho obsiahnutých dokumentov nebolo nikdy tlačou publikovaných a naopak väčšina bežne publikovaných</p>

⁵ Pozn. prekladateľky: Katalóg môže popisovať dokumenty, zbierky mnohých knižníc napr. regiónu a/alebo krajiny, niekedy i viacerých krajín súčasne = súborné katalógy

dostupné.	materiálov nie je dostupná cez web.
<i>Ciele, zámery, úlohy</i>	
<p>Katalóg má jasne definované ciele, tak ako sú definované v katalogizačných pravidlách, z ktorých jeden zaručuje spoľahlivý prístup pre niektoré typy požiadaviek. „Vyhľadávanie na základe kľúčového slova a „Vyhľadávanie podľa viacerých slovných spojení“ sa považujú za obzvlášť dôležité.</p> <p>V mnohých prípadoch je potrebné určiť správne kľúčové slová s potrebnou precíznosťou, aby bolo možné zistiť prítomnosť alebo absenciu jednotky v zbierke.</p>	<p>Rozhodujúce princípy vyhľadávacích nástrojov by bolo komplikované určiť, prinajmenšom v tom zmysle, že by bolo potrebné vedieť s vysokým stupňom pravdepodobnosti, ako sa môže zistiť prítomnosť alebo neprítomnosť konkrétnej položky. V konkrétnom „predmetovom vyhľadávaní“ a „vyhľadávaní podľa viacerých slovných spojení“ je ich spoľahlivosť technicky nemožná. Pri „vyhľadávaní na základe známeho kľúčového slova“ je situácia lepšia: poznaním dvoch alebo troch charakteristík je vyhľadávanie pomocou operátora AND veľmi spoľahlivé. Faktografické vyhľadávanie môže byť úspešné. S trochou šťastia nie je nikde inde možné tak rýchlo nájsť adresu, štatistický údaj, historický dátum, význam slov alebo obrázkov.</p>
<i>Zrozumiteľnosť výsledkov</i>	
<p>Používateľ má možnosť dozvedieť sa všetko o hlavných rysoch a funkciách katalógu, ako má vyhľadávať. Študenti a vedeckí pracovníci môžu získať relevantné a kompletne výsledky a nájsť potrebné dokumenty.</p>	<p>Operátori vyhľadávacích nástrojov nemôžu zverejniť svoje metódy indexácie a vyhľadávania z viacerých príčin. Napr. aby ich metódy nezneužili iní, príp. aby ich stránky neboli napadnuteľné.</p>

<p>Knižnice nemajú dôvod tajiť svoje metódy, pretože sami ich kontrolujú a žiadny používateľ ich nemôže ovplyvniť.</p>	<p>Používateľom tak úplnosť a presnosť výsledkov zostáva zahalená. Veľké množstvo vyhladaných dokumentov ich núti ku kompromisom medzi úplnosťou, kvalitou a rýchlosťou.</p>
<p><i>Očakávania používateľov</i></p>	
<p>Šírka knižničných zbierok je väčšinou menšia, než ako používatelia očakávajú na uspokojovanie svojich požiadaviek, hoci sa knižnice usilujú budovať vyváženú zbierku kvalitných materiálov dlhodobého významu. Súborné katalógy sú katalógmi pre ešte oveľa rozsiahlejšiu virtuálnu zbierku.</p>	<p>Počet indexovaných „dokumentov“ býva omnoho väčší ako si môže používateľ predstaviť, ale hodnotné zdroje sa vyskytujú spolu s neužitočnými. Existujú rozličné pokusy na používanie formálnych kritérií na ich „usporiadanie“ .</p>
<p><i>Charakter dát</i></p>	
<p>Dáta pozostávajúce z vysoko štandardizovaných stručných označení (popisov, vlastností), sprevádzajú podrobné pravidlá. Najrozšírenejšie pravidlá sú AACR2. Každá položka je reprezentovaná štruktúrovaným záznamom obsahujúcim správne definované dátové polia. Dátové formáty boli navrhnuté s cieľom sústrediť všetky prvky určené pravidlami. Najrozšírenejším formátom je MARC21.</p> <p>Dokumenty majú väčšinou formálne definované časti (ako napríklad „titulná strana“). Užitočné metadátové prvky môžu byť takto odvodené pomerne jednoducho. Toto slúži napríklad pri multidatabázovom vyhľadávaní.</p>	<p>Pre indexované dokumenty nie sú štandardizované popisy. Databáza pozostáva z rozsiahlych invertovaných súborov, odvodených priamo z dokumentov. Štandardizácia v zmysle kontroly autorít nie je možná z dôvodu všeobecného nedostatku štandardizovaných metadát. Metadáta z rozličných zdrojov sa stávajú nehomogénnymi. Takže i tam, kde metadáta existujú, nie sú vždy užitočné: sú nedostatočne štandardizované, príliš jednoduché a obmedzené. Presadzovaným a používaným sémantickým štandardom je „Dublin Core“, no je to zásobník, podobne ako MARC, a to, na čom skutočne záleží, je jeho obsah. Čo</p>

	sa týka obsahu, zväčša absentuje akýkoľvek štandard typu AACR2.
<i>Vytvorenie a obsah databáz</i>	
<p>Plné texty nie sú dostupné pre priamy prístup alebo automatické indexovanie. Katalogizačné záznamy sú len veľmi stručné a sú len akousi umelou náhradou.</p> <p>Popis je založený na titulnej strane alebo ekvivalentoch a sotva na niečom inom.</p> <p>Štruktúra záznamu stále súvisí s tradičnou lístkovou štruktúrou podľa termínov obsahu a štruktúry.</p> <p>Automatické katalogizovanie (skenovaním titulných strán a pod.) je neprijateľné, popisy musia byť pripravené manuálnym a intelektuálnym spracovaním údajov.</p>	<p>Nielen z dôvodu všeobecného nedostatku metadát, niektoré vyhľadávacie nástroje indexujú kompletný text webových dokumentov. Titulné strany buď neexistujú alebo ich softvér nedokáže identifikovať. Programy však dokážu vyhodnotiť blízkosť slov, ktoré sú zvýraznené alebo špecificky indikované.</p>
<i>Vyhľadávacie kritériá (kritériá pri vyhľadávaní)</i>	
<p>Hľadanie môže byť obmedzené na určité polia a v nich na boolovské kombinácie: mená, slová z názvu, názvy, predmety, atď, niektoré katalógy OPAC majú „index ľubovoľného slova“ umožňujúci vyhľadávanie podľa kľúčových slov vo všetkých záznamoch súčasne.</p> <p>S prihliadnutím na knihy a podobné dokumenty, sa vyhľadávacie kritériá vzťahujú na knihu ako celok, nie na jednotlivé časti, ako sú kapitoly alebo príspevky. Rozsah indexovania ostatných slov je dosť obme-</p>	<p>Full-textové vyhľadávanie je štandardné. Zväčša tu nie sú polia pre názvy, mená, predmety, takže tieto sa nevyskytujú ako vyhľadávacie kritériá. Ak je možné vyhľadávanie podľa názvu, potom sa pracuje s názvami, no nie všetky webové stránky majú správne názvy. Vyhľadávanie častí URL môže byť užitočným doplnkom.</p> <p>Vo full-textovom hľadaní môže kombinácia nie príliš príbuzných slov často priniesť dobré výsledky a to i v situáciách, kedy žiadny knižničný katalóg nič neobjaví, ale</p>

<p>dzený.</p>	<p>možno práve tak dobre získať i nepodstatné odkazy.</p> <p>Môžu sa vyskytovať i dodatočné funkcie, ako napr. vyhľadávanie obrázkov. Niektoré vyhľadávače vykonávajú istý druh klasifikácie, ktorý pripisuje väčší význam slovám v úvodnej sekcii zdroja.</p>
<p><i>Prehľadávanie</i></p>	
<p>Namiesto priamych požiadaviek, ponúka väčšina katalógov OPAC prehľadávanie registrov. Prehľadateľné indexy môžu napomáhať vyhľadávanie slov a názvov, mien, ktoré nie sú presne známe. Taktiež môže byť prospešné vidieť (poznať), ktoré formy (tvary) skloňovania existujú (plurál, genitív, atď.). Neskrátené vyhľadávanie slov nájde len konkrétny gramatický tvar, ale názvy môžu obsahovať aj iné tvary. Angličtina je pravdepodobne najmenej postihnutým jazykom v tomto smere.</p> <p>Pri prehľadateľných indexoch môže byť taktiež nápomocná i predvídateľnosť.</p>	<p>Vyhľadávacie nástroje vo všeobecnosti necharakterizujú prehľadateľné indexy. Hoci sa tomu venuje iba málo pozornosti, môže to byť veľmi užitočné z dôvodu nedostatku kontroly autorít. Pre obrovské množstvo dát sa stáva vytváranie prehľadateľných indexov nerealizovateľné. Vďaka full-textovému vyhľadávaniu je problém skloňovania slov menej vážny: dôležité slová sa zvyčajne vyskytujú v niekoľkých tvaroch v akomkoľvek danom texte.</p> <p>Ale: existujú i významné vyhľadávače, ktoré ešte skloňovanie nezohľadňujú.</p>
<p><i>Usporiadanie výsledkov</i></p>	
<p>Skupiny výsledkov sú zvyčajne poskytované v radení podľa autora, názvu alebo chronologicky. Niektoré systémy ponúkajú možnosť výberu. Na radenie môže OPAC využívať blízkosť slov, jazyk, počet strán alebo údaje</p>	<p>Niektoré vyhľadávače poskytujú výsledky v nepredvídateľnom poradí. Iné používajú radenie podľa významnosti. Túto však môže posúdiť len osoba vykonávajúca prieskum a nie stroj. Slovo je použité len ako</p>

<p>ako prítomnosť jednotného názvu alebo vydavateľské údaje. Nie veľa katalógov OPAC v súčasnosti používa akúkoľvek techniku zoraďovania výsledkov. Môže to byť spôsobené tým, že veľmi stručný textový obsah katalogizačných záznamov príliš obmedzuje použiteľnosť techník vyvinutých pre vyhľadávacie nástroje.</p>	<p>„metafora“, ako mnohé ďalšie v oblasti výpočtovej techniky. Bolo by potrebné o tom informovať používateľov. Vyhľadávacie nástroje však môžu používať kritériá ako hodnotenie liniek, ktoré nemajú protiklad v katalogizačných dátach.</p> <p>Radenie podľa dátumu alebo abecedy nie je možné, pre absenciu zodpovedajúcich polí. Štandardné HTML polia dokonca ani neuvádzajú dátum vzniku a často chýba i tag s názvom.</p>
<p><i>Kontrola autorít</i></p>	
<p>Kontrola autorít je aplikovaná na viac významných elementov (mená, jednotné názvy, predmetové heslá). Preto v mnohých dôležitých prípadoch si môže byť používateľ celkom istý, že získa správny výsledok. Nie je to však vo všetkých prípadoch, ktoré používateľ považuje za dôležité: nie pri predmetovom vyhľadávaní vo všeobecnosti, čo je spôsobené všeobecne nedostatočnou šírkou indexovania. Predmetové termíny pomerne často používajú určité množstvo pre-koordinácie, ako napríklad vytváranie podsekcí ktorá pomáha pri zoskupovaní výsledkov, no menej pri boolovskom prieskume. Pri prácach jedného autora alebo vydaniach jedného diela to problém nie je.</p>	<p>Tu neexistuje žiadna štandardizácia, pretože zber dát a indexovanie je plne automatizované. Pre nedostatok štandardov možno presné výsledky získať len vtedy, ak je vopred známe, že majú byť hľadané v konkrétnom dokumente mená alebo určité slová v presnom tvare. Vyhľadávanie podľa viacerých slovných spojení nie je podporované. Pre-koordinácia je takmer neznáma. Nie je tu stanovený žiadny racionálny indexačný vstup. Iba pomaly sa uplatňuje kontrola autorít, pod pojmom sémantický web.</p> <p>Môže byť problematické zistiť, že určitý dokument nebol indexovaný. Takáto situácia sa vyskytuje len zriedka.</p>

<p>Kontrola autorít pomáha aj pri zisťovaní faktov, že dokument sa v zbierke nenachádza: vtedy je možné zistiť, pod akým záhlavím mal byť vyhľadateľný.</p>	
<p><i>Dostupnosť dokumentov</i></p>	
<p>Nájdenny dokument existuje, ale môže byť práve vypožičaný a nie je okamžite k dispozícii. Taktiež môže byť stratený. Zbierky ďalších knižníc môžu byť sprístupnené cez medziknižničnú výpožičku. Tá je však pomalá a finančne náročná.</p>	<p>Už raz nájdenny dokument niekedy nemožno opäť nájsť. Niektoré linky sú nefunkčné, iné dokumenty už neexistujú. To sa sčasti zhoduje s knižničným katalógom pri častých zmenách signatúr, vyradovaní dokumentov a pomalej alebo žiadnej aktualizácii katalógu.</p>
<p><i>Aktuálnosť materiálov</i></p>	
<p>Knižničné katalógy sa zväčša budujú na dlhšiu dobu. Čas medzi jeho vybudovaním a dostupnosťou dokumentu býval dosť dlhý, ale integrované pracovné postupy a zdieľaná katalogizácia ho skrátili.</p> <p>Aktuálnosť nebýva najdôležitejšia v práci knižníc. Niekedy sa v nich kladie dôraz viac na zaznamenanie overených znalostí a menej na „novosť“.</p>	<p>Vyhľadávacie nástroje sú uspokojivé v sprístupňovaní aktuálnych materiálov. Akonáhle je niečo umiestnené na sieti, vyhľadávacie nástroje to môžu indexovať ihneď bez ľudskej práce. Kvôli enormnej veľkosti webu môže však trvať i niekoľko týždňov, kým sa niečo nové stane vyhľadateľným. Existujú však i špeciálne prieskumové stroje, ktoré denne indexujú nové zdroje.</p>

Eversberg, Bernhard : On the Theory of Library Catalogs and Search Engines: Supplementing the talk on „Principles and goals of cataloging“, German Librarians' Annual Conference Augsburg 2002
 UB Braunschweig 2002-07-16 / rev. 2005-10-07

Dostupný na World Wide Web : < <http://www.allegro-c.de/formate/tlcse.htm>

Preložila a upravila: Mgr. Katarína Gabovičová

HUDOBNÉ ZÁHRADY BRATISLAVY MODERNÝ FESTIVAL KLASICKEJ HUDBY

V auguste 2005 po štyri dni znela v samom srdci Bratislavy hudba. Naplnil sa sen mladého klarinetistu Mateja Drličku, pôsobiaceho vo Francúzsku, usporiadať vo svojom rodnom meste festival koncertov klasickej hudby, ktorý by nadväzoval na bohatú hudobnú minulosť Bratislavy a podľa vzoru veľkých európskych festivalov by sa koncerty uskutočnili pod otvoreným nebom. Snahou organizátorov bolo odstrániť bariéry, ktoré odrádzajú publikum od návštev koncertov klasickej hudby, využiť atraktívne priestory, ktoré ponúka centrum mesta a ponúknuť návštevníkom pútavý program. Žiaľ, nepodarilo sa časť festivalu prezentovať v Lisztovej záhrade de Pauliho paláca (Univerzitná knižnica v Bratislave), kde ešte prebieha rekonštrukcia nádvorja i záhrady. Preto sa všetky 4 cykly koncertu realizovali na nádvorí Starej radnice.

Hlavnými partnermi festivalu, ktorí umožnili, aby festival naplnil tieto očakávania, boli: Slovenská sporiteľňa, Francúzsky inštitút, Rakúske veľvyslanectvo, spolu-
usporiadateľmi boli BKIS, Univerzitná knižnica, Štátne konzervatórium, mediálne

kooperovali Hudobný život, televízia Markíza, Jednotka, TA3, Rádio Expres, Rádio Regina, Rádio Devín, The Slovak Spektator Pravda, Bratislavské noviny. Festival sa konal pod záštitou primátora mesta.

Úlohy hostiteľa a moderátora v jednej osobe sa ujal so šarmom jemu vlastným herec Marián Slovák, vzácnymi hosťami festivalu boli klavirista a riaditeľ Slovenskej filharmónie Marián Lapšanský a dirigent Jack-Martin Händler. Známe diela v komornom prevedení uviedli mladí umelci pôsobiaci vo Francúzsku, Nemecku, Rakúsku, Švajčiarsku, spolu so špičkovými slovenskými hudobníkmi, ktorých okrem osobného priateľstva spájalo obrovské nadšenie, jedinečný entuziazmus, vynikajúce výkony, interpretačná súhra a kultivovaný prejav. Na koncertoch preto mohli odznieť úpravy veľkých orchestrálnych diel, náročné transkripcie napríklad orchestrálnej verzie Musorgského Obrázkov z výstavy, Ravelovho koncertu G dur, či Straussovho Tilla Eulenspiegela a ďalšie diela upravené pre komorné obsadenie.

Jednotlivé večery sa niesli v znamení poetického pomenovania:

1. večer : *Bratislava záhrady hudby* (Mozart, Ravel, Strauss, Mahler, Musorgskij),
2. večer : *Nečakané stretnutia* (Schubert, Piazzolla)
3. večer : *Sen noci svätójánskej* (Rossini, Mozart, Barber, Rachmaninov, Dvořák)
4. večer : *Un Soir à Paris* (Ravel, Poulanc, Saint-Saens)

Obavy organizátorov festivalu z malého záujmu sa nenaplnili. Všetky koncerty boli objavné a objavené, miesta nestačili náporu návštevníkov, našťastie aj po uzatvorení nádvorí sa hudba niesla okolitými priestormi ako nespútaný vták a napĺňala návštevníkov radosťou. Nadšení poslucháči prichádzali večer čo večer a nešetrili potleskom, reagovali smiechom na vtipné pasáže a tleskali po brilantných sólistických výkonoch. Ani toto nie je javom na koncertoch vážnej hudby obvyklým.

Pre organizátorov bol festival vyčerpávajúci, ale napriek tomu bol mimoriadne úspešný a či sa podarilo neskromné želanie Mateja Drličku: ...“ *prostredníctvom festivalu chceme vrátiť Bratislave jej kultúrny význam v kontexte novej Európy...*“, mali možnosť

posúdiť návštevníci sami. Ak aj nie v tomto roku, tak snád v auguste 2006, kedy klasická hudba opäť zaznie v niektorej z „hudobných záhrad Bratislavy“.

Dúfame všetci, že tentoraz to bude tá naša „Lisztova záhrada“ pri Univerzitnej knižnici v Bratislave.

Dana Drličková

PERSONÁLIE

HUDOBNÁ KNIHOVNÍČKA EMESE DUKA-ZÓLYOMIOVÁ

Dlhoročná pracovníčka Univerzitnej knižnice v Bratislave, PhDr. Emese Duka-Zólyomiová, v prvom polroku 2005 ukončila svoju činnosť v službách knižnice. Plných 36 rokov tu pôsobila ako odborná pracovníčka hudobného kabinetu a takmer po celý čas aj ako jeho vedúca.

Keď sa 10. marca 1969 stala pracovníčkou Univerzitnej knižnice, prichádzala na svoje prvé pracovisko. 31. marca 2005 z neho odchádzala ako uznávaná odborníčka v oblasti hudobného knihovníctva a osobnosť, známa svojimi aktivitami v širšej oblasti hudobného života.

Obdobie, ktoré uplynulo medzi týmito dvoma dátumami, E. Duka-Zólyomiová vyplnila bohatou a mnohostrannou činnosťou, ktorej súčasťou bola systematická práca na jej vlastnom odbornom raste. V čase príchodu do knižnice končila štúdium na bratislavskom konzervatóriu. Následne absolvovala diaľkové štúdium hudobnej vedy na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, ktoré završila rigoróznym pokračovaním a získaním titulu doktorky filozofie (1981). Potrebné knihovnícke vzdelanie nadobudla formami mimoškolského štúdia. Spolu s jeho ďalším prehĺbovaním si zvyšovala aj odbornosť v hudobnej a hudobnovednej oblasti. Úspešne ju využívala v knihovníckej práci a v širokej škále svojich aktivít spojených s hudbou ako členka odborných porôt na hudobných súťažiach, ako prednášateľka, externá lektorka na dnešnej Pedagogickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, dirigentka viacerých speváckych zborov, medzi nimi aj knižničného spevokolu *Voces bibliothecae* (v 80-tych rokoch). Spomenuté i ďalšie aktivity E. Duka-Zólyomiovej by si zaslúžili podrobnejšie predstavenie v osobitnom článku.

V našom príspevku si kladieme za cieľ oboznámiť s jej činnosťou v oblasti knihovníctva. Krátkou vstupnou etapou na jej knihovníckej dráhe bola adaptácia na pracovisku v hudobnom kabinete. Skúseného školiteľa v tomto období i konzultanta neskôr mala v osobe svojho predchodcu, profesora Vladimíra Dvořáka, v tom čase už

vedúceho referentského, resp. bibliograficko-informačného oddelenia, ktorého bol hudobný kabinet súčasťou.

(Obaja úzko spolupracovali aj v rámci hudobnoknihovníckych združení.) V krátkej dobe sa zapracovala do svojich úloh odbornej referentky, vnikla do širšej problematiky činnosti hudobného kabinetu a ujala sa jeho vedenia.

Funkciu vedúcej hudobného kabinetu vykonávala E. Duka-Zólyomiová do konca roka 2003. Po celý čas svojho pôsobenia v tejto funkcii sa systematicky venovala obsahovej výstavbe činnosti hudobného kabinetu, zlepšovaniu jeho technického vybavenia a budovaniu jeho vonkajších väzieb. Konkrétne náplň jej úloh a ich priorita sa v priebehu času prirodzene menila.

V čase jej príchodu sa v podstate zavŕšil takmer dvadsaťročný proces profilovania sa hudobného kabinetu ako špecializovaného pracoviska, v ktorom sa sústreďovala práca s hudobnými dokumentmi a informáciami. Jeho činnosť mala komplexný charakter a zahŕňala akvizičnú a katalogizačnú, bibliografickú a dokumentačnú prácu, poskytovanie knižnično-informačných služieb, ako aj ďalšie, špecifické aktivity kultúrno-vzdelávacieho a odborného charakteru. Podmienky pre činnosť hudobného kabinetu sa výrazne zlepšili po jeho premiestnení do rekonštruovaného Lisztovho pavilónu roku 1968. V nových priestoroch sa spolu s fonotékou a jej katalógmi sústredili a sprístupnili aj katalógy hudobní a muzikologickej literatúry.

Aktuálnou úlohou pre nasledujúce obdobie bolo dobudovať fond hudobného kabinetu a rozvinúť jeho služby. V krátkom čase sa v kabineze zhromaždila bohatá príručná knižnica, začal sa budovať príručný fond partitúr a klavírnych výťahov k štúdiu hudobných diel z fonotéky, priebežne sa dopĺňala kartotéka článkov z hudobných periodík. V súhrne sa tak v prvej polovici 70-tych rokov vytvorila solídna základňa pre rozvoj výpožičných a bibliograficko-informačných služieb. Rozvinuli sa a systematický charakter nadobudli aj ďalšie špeciálne služby a aktivity: verejné prehrávky novínok gramoplastní, usporadúvanie besied a prednášok, inštalovanie výstavičiek a výstav. Počet návštev v kabineze, výpožičiek z jeho fondov, poskytnutých bibliograficko-informačných služieb v priebehu tohto obdobia niekoľkonásobne vzrástol.

Vývoj výpožičných a ďalších prezenčných služieb v 2. polovici 70-tych rokov ovplyvňovalo nedostatočné technické vybavenie hudobného kabinetu i jeho priestorové usporiadanie. Potreba riešiť tento problém sa pociťovala čoraz nástojčivejšie a koncom 70-tych rokov vyústila do zámeru celkovej „rekonštrukcie“ hudobného kabinetu. Rozširoval sa však repertoár bibliograficko-informačných a ďalších špeciálnych služieb. Do popredia sa dostali metodicko-metodologické otázky jednotlivých odborných činností vykonávaných v kabinete, spracúvali sa pracovné postupy a pod.

Vonkajšie väzby hudobného kabinetu sa v 70-tych rokoch intenzívnejšie rozvinuli najmä v rámci projektu celoštátneho súborného katalógu Bibliotheca musica, kde sa kabinet stal gestorským pracoviskom za Slovensko a v rámci členstva Univerzitnej knižnice v novovytvorenej Československej skupine Medzinárodnej asociácie hudobných knižníc (IAML, AIBM); významnou úlohou tu bola spolupráca na organizovaní medzinárodného sympózia hudobnodokumentačných inštitúcií roku 1974 v Martine.

Na prelome 70-tych a 80-tych rokov sa prioritnou úlohou stala „rekonštrukcia“, resp. priestorová a technická inovácia hudobného kabinetu. Spolu s jej ideovo-obsahovou prípravou špecifikáciou potrieb a požiadaviek i hľadaním a navrhovaním riešení sa E. Duka-Zólyomiová rozličnými formami podieľala na zabezpečení jej realizácie. V novom riešení interiéru sa uplatnilo jeho funkčné rozčlenenie na pracovnú časť (pracovňu), používateľskú časť (študovňu-poslucháreň s možnosťou individuálneho štúdia i skupinového využívania) a technicko-obslužnú časť („réžiu“). Od toho sa potom odvíjala technická inovácia kabinetu jeho vybavenie audiotechnickými zariadeniami. Dvojčlenný knihovnícky tím jeho pracovníkov sa rozšíril o ďalšieho pracovníka - technika.

V rámci príprav na otvorenie obnoveného hudobného kabinetu v roku 1982 E. Duka-Zólyomiová vypracovala a predložila novú koncepciu jeho činnosti. Koncepcia vychádzala z dovedajšej orientácie a náplne činnosti hudobného kabinetu a rozpracúvala ju so zreteľom na nové podmienky a možnosti, ktoré sa vytvorili po jeho rekonštrukcii. Ako osobitný okruh úloh sa v nej zakotvila metodická práca pre hudobné pracoviská knižníc.

Uviesť novú koncepciu do života bolo hlavnou úlohou E. Duka-Zólyomiovej v nasledujúcich rokoch. V oblasti „tradičných“ činností hudobného kabinetu išlo najmä

o rozvinutie práce so zvukovými dokumentmi a nadväzných služieb. Repertoár služieb sa v krátkom čase rozšíril o nové druhy individuálnych i skupinových služieb, ako boli napríklad tzv. zvukové rešerše, dni informácií, demonštračné vstupy na doplnkových vyučovacích hodinách hudby a knižničných disciplín v kabinete a i. Zintenzívnilo sa využívanie fonotéky v ďalších kultúrno-edukačných aktivitách kabinetu; celkový počet výpožičiek z fonotéky sa každoročne zvyšoval.

Osobitnú pozornosť venovala E. Duka-Zólyomiová rozvinutiu metodickej práce a dobudovaniu jej systému. Metodická pomoc pri práci s hudobnými dokumentmi bola súčasťou úloh hudobného kabinetu prakticky od jeho vzniku. Intenzívnejšie a so širším obsahovým záberom sa rozvíjala od začiatku 80-tych rokov, s osobitným zameraním na vznikajúce hudobné pracoviská vo verejných (ľudových) knižniciach. Jednotlivé okruhy jej úloh tvorila poradenská činnosť, tvorba metodických pomôcok, organizovanie odborných podujatí, vzdelávanie hudobných knihovníkov a nadväzná edičná činnosť. Pri plnení týchto úloh hudobný kabinet spolupracoval s ústredným metodickým pracoviskom knižničnej sústavy v Matici slovenskej a s komisiou pre hudobné knižnice vo Zväze slovenských knihovníkov a informatikov. (Pre zaujímavosť uvedieme, že návrh na vytvorenie tejto komisie sa vypracoval v Univerzitnej knižnici a jeho autormi boli predseda Čs. skupiny IAML-AIBM V. Dvořák a vedúca hudobného kabinetu E. Duka-Zólyomiová. V. Dvořák sa stal prvým predsedom komisie, od roku 1987 bola jeho nástupkyňou dovtedajšia tajomníčka komisie, E. Duka-Zólyomiová.)

V spolupráci s komisiou pre hudobné knižnice sa vykonal rozsiahly prieskum o práci s hudobnými dokumentmi v knižniciach (jeho výsledky sa publikovali v rovnomennej štúdii v Knižničnom zborníku roku 1983) a od roku 1981 sa každoročne organizovali celoslovenské semináre; v 2. polovici 80-tych rokov sa začali vydávať zborníky zo seminárov. Hudobný kabinet gestoroval v rokoch 1984, 1985 a 1987 v doškoľovacom stredisku Matice slovenskej špecializované kurzy pre hudobných knihovníkov a zabezpečil pre ne spracovanie učebných textov. Z metodických pomôcok spomenieme osobitne spracúvanie a vydávanie kalendára hudobných výročí (od roku 1984).

V nových podmienkach viedla E. Duka-Zólyomiová hudobný kabinet a usmerňovala jeho činnosť v 90-tych rokoch. Celková extenzia, ktorou sa vyznačoval jeho vývoj v predchádzajúcom desaťročí, sa zastavila. Tak ako v knižnici celkove, aj v hudobnom kabinete sa v 1. polovici 90-tych rokov prejavil pokles návštevnosti a objemu služieb, ktorý pokračoval aj v nasledujúcich rokoch. Návštevnosť kabinetu a využívanie jeho fondov, ktoré spolu so zmenami v spoločenskej objednávke ovplyvňovali aj nové právne a administratívne úpravy, sa koncom 90-tych rokov pohybovalo na úrovni začiatku 80-tych rokov. O to väčšia pozornosť sa venovala iniciatívne poskytovaným službám a kultúrno-vzdelávacím aktivitám. Ich okruh významne rozšírili koncertné prehliadky bratislavských chrámových zborov s názvom Spievajme Pánovi, organizované od roku 1995 pravidelne každé dva roky.

Prioritný okruh úloh E. Duka-Zólyomiovej bol zakotvený v oblasti interných pracovných procesov kabinetu. Ich náplňou bola aplikácia nových informačných technológií a medzinárodných štandardov, ktoré spolu s dobudovaním automatizovaného knižnično-informačného systému Univerzitetnej knižnice a jeho uvedením do prevádzky prinášali zmeny v technológii i organizácii práce. Výraznými zmenami prešiel najmä proces spracovania dokumentov; zároveň sa na báze nových technológií rozširoval repertoár služieb. Sprístupňovanie nových typov zvukových dokumentov (osobitne na CD nosičoch) kládlo nové požiadavky na audiotechnické vybavenie kabinetu. Návrh na jeho inováciu vypracovala E. Duka-Zólyomiová koncom 90-tych rokov; realizoval sa v rámci širšieho daru japonskej vlády pre Univerzitnú knižnicu.

Do nového desaťročia a zároveň i storočia vstupoval hudobný kabinet v znamení blížiacej sa generálnej rekonštrukcie, resp. obnovy a revitalizácie historických budov knižnice. Aktuálnou úlohou počas rekonštrukcie bolo navrhnuť riešenie jeho nových priestorov v Klariseu, vypracovať program jeho technologicko-technického dobudovania a novelizovať koncepciu jeho činnosti. Prácou na týchto materiáloch zavŕšila E. Duka-Zólyomiová svoje pôsobenie na poste vedúcej hudobného kabinetu.

Súbežne s koncepciou, metodickou a organizačnou prácou vedúcej sa po celý čas v širokom meradle podieľala na plnení úloh kabinetu v praktickej, výkonnej rovine.

Akvizičnou a katalogizačnou prácou participovala na budovaní hudobných fondov knižnice. Náplň jej úloh v tejto oblasti tvoril výber zahraničnej literatúry na doplňovanie fondov a vecná (systematická a predmetová) katalogizácia zahraničnej i domácej literatúry.

Až do začiatku 90-tych rokov vykonávala tiež v úplnosti akvizíciu a katalogizáciu zvukových dokumentov. V katalógoch Univerzitnej knižnice sa nachádzajú tisíce katalogizačných záznamov s jej spracovateľskou šifrou či kódom.

Bibliografická práca sa v celom rozsahu sústreďovala v rukách E. Duka-Zólyomiovej. Orientovala ju na bibliografickú prezentáciu špeciálnych hudobných dokumentov (hudobnín, zvukových dokumentov) a literatúry o hudbe, s rozmanitým tematickým zameraním. Skladbu týchto bibliografií vytvárajú jednak diela určené pre širšiu používateľskú verejnosť a jednak diela určené špeciálne pre knižnice a knihovníkov; boli spracované spravidla k hudobným seminárom. Viaceré sa v podnázve označovali ako odporúčajúce bibliografie, v skutočnosti majú charakter odborných výberových bibliografií. Bibliografie E. Duka-Zólyomiovej, predstavené súhrnne na konci nášho príspevku, dopĺňa personálna bibliografia Alexandra Moyzesa, spracovaná v 2. polovici 80-tych rokov, ktorá zostáva nateraz v rukopise.

Prakticky v celom rozsahu realizovala E. Duka-Zólyomiová metodické a edičné úlohy hudobného kabinetu. Výrazný bol tiež jej realizačný podiel na jeho kultúrno-edukačných a odborných aktivitách: moderovanie besied a diskusných stretnutí, výklady a komentáre na prehrávkach noviniek zvukových dokumentov, odborné prednášky.

Na výstavníckej činnosti sa podieľala prípravou väčších a náročnejších výstav - tvorbou ich scenárov, výberom materiálu, spracúvaním sprievodných textov. Z takmer troch desiatok veľkých výstav v rokoch 1970-2002, ktoré boli jej „autorským dielom“, spomenieme aspoň dve. Prvá z nich, výstava Hudba a medicína (1978), bola pripravená k Bratislavským hudobným slávnostiam. Vystavilo sa na nej 650 publikácií a stretla sa so značným záujmom (2580 návštevníkov). Ako sprievodné podujatie k výstave, sa v spolupráci so Slovenskou spoločnosťou pre dejiny vied a techniky usporiadal odborný seminár. V menšom rozsahu bola tiež sprístupnená v Matici slovenskej v Martine. Druhá výstava, s názvom Hudba v službách cirkvi (1994/1995), bola otvorená koncertom

chrámového spevu a stála tak pri zrode už spomínaných prehliadok bratislavských chrámových zborov Spievajme Pánovi.

Celou svojou prácou v hudobnom kabinete Univerzitetnej knižnice, riadiacou i výkonnou, praktickou, sa E. Duka-Zólyomiová zaslúžila o jeho rozvoj, o jeho širší vstup do povedomia kultúrnej a odbornej verejnosti a rovnako o jeho významnú pozíciu vo formujúcej sa oblasti hudobného knihovníctva.

Popri plnení svojich inštitucionálnych úloh po celý čas aktívne pracovala v hudobnoknihovníckych združeniach; práca v týchto združeniach významne dotvára jej odborný knihovnícky profil.

Spomenuli sme už, že stála pri vzniku komisie pre hudobné knižnice Zväzu slovenských knihovníkov a informatikov a v rokoch 1980-1987 bola jej tajomníčkou. Už ako tajomníčka sa organizačnou a administratívnou prácou podieľala na profilovaní a rozvíjaní jej odbornej činnosti. Na funkciu predsedníčky komisie bola tak dobre pripravená. Ujala sa jej v roku 1987 a vykonávala ju do roku 2004. Spolu s vedením komisie, formulovaním jej programových zámerov a ich premietaním do konkrétnych úloh sa, podobne ako na predchádzajúcom poste tajomníčky, v širokom meradle podieľala aj na realizácii týchto úloh a aktivít. (Pri pohľade na túto jej činnosť je zväčša ťažké odlíšiť, kedy vystupovala ako funkcionárka komisie pre hudobné knižnice a kedy ako vedúca hudobného kabinetu Univerzitetnej knižnice, resp. jeho odborná pracovníčka.) Na každoročne organizovaných seminároch pravidelne vystupovala s referátmi, zostavovala zborníky zo seminárov a zabezpečovala ich vydávanie. Prednášala na školeniach a kurzoch pre pracovníkov hudobných oddelení a zabezpečila pre ne spracovanie a vydanie učebných textov (vyšli pod názvom Vybrané kapitoly z hudobného knihovníctva r.1985); sama do nich prispela viacerými kapitolami. Pre potreby hudobných pracovísk v knižniciach spracovala viaceré metodické a iné príručky a pomôcky.

Po úspešnom prvom desaťročí pôsobenia komisie pre hudobné knižnice, usilovala sa E. Duka-Zólyomiová aj v menej žiživých podmienkach 1. polovice 90-tych rokov o zachovanie kontinuity v jej činnosti, i keď v menšom rozsahu. Platí to najmä o každoročne organizovaných seminároch, ktoré sa museli skrátiť na jednodenné a konali sa s podstatne menším počtom účastníkov; postupne bolo možné vrátiť sa k ich rozšíreniu

na dva dni, vzrástol aj počet účastníkov, obnovilo sa vydávanie zborníkov zo seminárov. Novou a významnou aktivitou komisie sa stalo organizovanie celoslovenskej súťaže škôl s názvom Slovenská hudba naše bohatstvo (Čo vieme o slovenskej hudbe).

Činnosť komisie pre hudobné knižnice od jej vzniku bilancovala E. Duka-Zólyomiová na jubilejnom dvadsiatom seminári Hudobný folklór a jeho sprístupňovanie (2000) a na širšom podujatí Spolku slovenských knihovníkov s názvom 55 rokov knihovníckej spolkovej činnosti 1946-2001 (2001). Jej príspevky, uverejnené v rovnomenných zborníkoch z týchto podujatí, poskytujú podrobnejší pohľad aj na jej činnosť v komisii, kde vykonala nesmierne mnoho záslužnej práce. Žiada sa ešte dodať, že ako predsedníčka komisie pre hudobné knižnice Zväzu slovenských knihovníkov a informatikov, od roku 1990 Spolku slovenských knihovníkov, bola E. Duka-Zólyomiová aj členkou výboru knihovníckej sekcie Zväzu, resp. Spolku a v prvej polovici 90-tych rokov tiež vo výbore (celého) Spolku.

Ďalším knihovníckym združením, v ktorom E. Duka-Zólyomiová pracovala, bola Československá skupina Medzinárodnej asociácie hudobných knižníc (IAML, AIBM), od roku 1993 Slovenská národná skupina tejto asociácie. Po odchode V. Dvořáka tam zastupovala (od roku 1986) Univerzitnú knižnicu a ako predsedníčka komisie pre hudobné knižnice tiež túto komisiu. Z jej aktivít na pôde skupiny treba osobitne spomenúť spoluprácu na organizovaní 40. výročnej konferencie IAML v Československu, v Prahe a Bratislave, roku 1991. Na konferencii vystúpila s referátom Hudobné knihovníctvo na Slovensku (v anglickej verzii bol uverejnený v časopise *Fontes artis musicae*).

Za obdobie svojho aktívneho pracovného života, ktoré v celej dĺžke jeho trvania vyplnila prácou knihovníčky, PhDr. Emese Duka-Zólyomiová vykonala mnoho záslužnej práce predovšetkým pre Univerzitnú knižnicu a jej hudobný kabinet, pre knihovnícke združenia, kde bolo jej členstvo značným prínosom, pre formujúcu sa novú oblasť hudobného knihovníctva a v súhrne pre celé naše knihovníctvo. Jej odchod z aktívnej služby je vhodnou príležitosťou s uznaním si pripomenúť túto jej prácu, jej rozsiahle celoživotné dielo a vysloviť zaň slová vďaky.

Súpis publikovaných prác

Bibliografie. Katalógy výstav

Hudobná literatúra inštruktívneho charakteru : odporúčajúca bibliografia. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1972. 479 s.

Hudobná literatúra inštruktívneho charakteru II : odporúčajúca bibliografia. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1974. 226 s.

Hrdinská balada : výber hudobných skladieb a literárnych diel na gramofónových platniach k jubilejným večierkom a besedám na počesť 30. výročia SNP. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1974. 47 s.

Hrdinská balada : výberová diskografia k jubilejným večierkom a besedám na počesť 40. výročia SNP. 2. dopl. vyd. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1984. 124 s.

Česká a slovenská zborová tvorba k oslobodeniu ČSSR : bibliografia hudobní. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1979. 81 s. Zborová tvorba k oslobodeniu ČSSR : bibliografia hudobní. 2. dopl. vyd. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1985. 151 s.

Audiovizuálne prostriedky v knižniciach : bibliografický leták. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1984. 32 s.

Odporúčajúca bibliografia k hudobným predmetom. In: *Vybrané kapitoly z hudobného knihovníctva : (učebné texty).* Martin : Matica slovenská, 1985. s. 198-202.

Bratislavské hudobné telesá a spolky 1945-1985 : odporúčajúca bibliografia. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1987. 235 s. Spoluautorka Blanka Nemčovská.

Literatúra o československej produkcii zvukových dokumentov. In: *Československá produkcia zvukových a audiovizuálnych dokumentov v knižničnej praxi : zborník materiálov.* Bratislava : Univerzitná knižnica, 1989, s. 123-128.

Musik aus Bratislava in Literatur und Periodik. In: *Slowakische Musik.* č. 1 (1991), s. 32-35.

Hudba v období baroka : (výberový súpis literatúry). Bratislava : Univerzitná knižnica, 1992. 12 s. Spoluautorka Jana Celleryová.

- o -

Sedembolestná Panna Mária patrónka Slovenska : katalóg k výstave 12.-17. septembra 1996. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1996. 48 s. Spoluautorka Klára Mészárosová.

Štúdie, články

Dôležitý krok v živote hudobno-dokumentačných inštitúcií. In: *Hudobný život.* roč.6, č. 22 (1974), s. 7.

Vzdelávanie knihovníkov hudobných oddelení. In: *Čitateľ.* roč.28, č. 10 (1979), s. 360.

Hudobný kabinet Univerzitetnej knižnice. In: *Univerzitná knižnica v Bratislave 1969-1979 : zborník z príležitosti 60. výročia.* Bratislava : Univerzitná knižnica, 1980, s. 149-152.

O úlohe a poslaní hudobných knižníc v SSR seminár, 6. mája 1981, Bratislava. In: *Čitateľ*. roč.30, č. 7- 8 (1981), s. 271-272.

Práca s hudobnými fondmi v knižniciach SSR. In: *Knižničný zborník 1983*. Martin : Matica slovenská, 1983, s. 120-137. Spoluautor Vladimír Dvořák.

Charakteristika hudobných dokumentov. In: *Čitateľ*. Roč.33, č. 6 (1984), s. 210-212.

Hudobné stredisko. In: *Univerzitná knižnica v Bratislave 1980-1985 : zborník príspevkov*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1986, s. 80-85.

Vzťahy hudobného umenia a iných odborov v práci hudobného knihovníctva. In: *Hudba v živote socialistickej spoločnosti : zborník referátov z 5. seminára pre hudobných knihovníkov na Slovensku konaného 27.-28.5.1985 v Banskej Bystrici*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1986, s. 56-72.

Metodika spracovania hudobnej regionálnej bibliografie. In: *Úloha hudobných oddelení v uchovávaní hudobného dedičstva : zborník materiálov*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1987, s. 69-85.

Dokumenty populárnej hudby v knižničnej praxi. In: *Populárna hudba a jej postavenie v socialistickej knižnici : zborník materiálov*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1988, s. 70-85.

8. seminár hudobných knihovníkov v SSR. In: *Zväzový bulletin*. Roč.19, č. 4 (1988), s. 19-25.

Aktivizácia hudobných knihovníkov vo Zväze slovenských knihovníkov a informatikov. In: *Zväzový bulletin*. roč. 20, č. 2 (1989), s. 8-10.

9. seminár pre hudobných knihovníkov. In: *Zväzový bulletin*, roč. 20, č. 3 (1989), s. 44-49.

Vývoj zvukových a audiovizuálnych dokumentov (AVD) a ich význam v knižničnej praxi. In: *Československá produkcia zvukových a audiovizuálnych dokumentov v knižničnej praxi : zborník materiálov*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1989, s. 11-31.

10. jubilejný seminár hudobných knihovníkov Komisie pre hudobné knižnice SSK. In: *Bulletin Spolku slovenských knihovníkov*. roč.1, č. 2 (1990), s. 33-36.

10. seminár pre hudobných knihovníkov. In: *Bulletin Univerzitnej knižnice v Bratislave*. roč. 1, č. 1 (1990), s. 28-30.

Riešenia zvukovo-technického vybavenia hudobných oddelení. In: *Technické vybavenie hudobných oddelení v knižniciach : zborník materiálov*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1990, s. 31-48.

11. seminár hudobných knihovníkov. In: *Bulletin Univerzitnej knižnice v Bratislave*. roč. 2, č. 1 (1991), s. 28-31.

11. seminár hudobných knihovníkov Slovenska. In: *Bulletin Spolku slovenských knihovníkov*. roč.2, č. 2 (1991), s. 38-40.

Jubilejná konferencia IAML. In: *Bulletin Univerzitetnej knižnice v Bratislave*. roč. 2, č. 2 (1991), s. 31-36.

Music librarianship in Slovakia. In: *Fontes artis musicae* (Kassel). roč.38, č. 4 (1991), s. 287-292.

12. seminár hudobných knihovníkov. In: *Bulletin Univerzitetnej knižnice v Bratislave*, roč. 3, č. 2 (1992), s. 21-25.

Hudba baroka v knižniciach. In: *Národná obroda*. Roč.3, č. 138 (13.6.1992), s. 7.

Hudobné oddelenia vo vedeckých a ľudových knižniciach vo Východoslovenskom kraji. In: *Hudobné knihovníctvo na Slovensku a skúsenosti partnerských knižníc v Čechách a v zahraničí : zborník materiálov z 10. seminára hudobných knihovníkov 22.-23. mája 1990, Poprad*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1992, s. 87-94.

Počiatky, vývoj a perspektíva hudobného knihovníctva na Slovensku. In: *Hudobné knihovníctvo na Slovensku a skúsenosti partnerských knižníc v Čechách a v zahraničí : zborník materiálov z 10. seminára hudobných knihovníkov 22.-23. mája 1990, Poprad*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1992, s. 15-24.

Organizovanosť hudobného knihovníctva na Slovensku. In: *Knižnice a informácie*. roč. 27, č. 5 (1995), s. 204-211.

Spievajme Pánovi '95. In: *Bulletin Univerzitetnej knižnice v Bratislave*. roč. 5-6 (1994-1995), s. 48-50.

Spievajme Pánovi '97. In: *Adoremus*. roč. 3, č. 2 (1997), s. 36.

Pán spája ľudí i spevom. In: *Adoramus te*. roč. 2, č. 2 (1999), s. 36.

Hudobný kabinet. In: *Univerzitná knižnica v Bratislave 1919-1999 : osemdesiat rokov v službách vedy a poznania*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1999, s. 37-38.

Problematika hudobného knihovníctva na Slovensku. In: *Slovenská hudba*. roč. 25, č. 4 (1999), s. 531-536.

Hudobný kabinet Univerzitetnej knižnice v Bratislave. In: *Hudobný život*, roč. 32, č. 10 (2000), s. 36-37.

Hudba a iné odbory v práci hudobných oddelení a úsekov. In: *Hudba ako organická zložka umenia : zborník materiálov*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2001, s. 37-54.

Úvahy nad dvadsaťročnou činnosťou Komisie pre hudobné knižnice. In: *55 rokov knihovníckej spolkovej činnosti (1946-2001)*. Bratislava : Spolok slovenských knihovníkov, 2001, s. 56-62.

Nestor hudobného knihovníctva na Slovensku Vladimír Dvořák 80-ročný. In: *Knižnica*, roč. 4, č. 10 (2003), s. 509-510.

20 rokov komisie pre hudobné knižnice pri Spolku slovenských knihovníkov. In: *Hudobný folklór a jeho prístupňovanie : zborník materiálov z 20. seminára hudobných knihovníkov*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2004, s. 9-20.

Kráľovská akadémia. In: *Budovy Univerzitetnej knižnice v premenách času*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2004, s. 53-56.

Niektoré aspekty hudobného života Bratislavy. In: *Hudobný život a významné osobnosti Slovenska : zborník z 19. seminára hudobných knihovníkov*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2004. s. 15-39.

Plenárne zasadnutie Slovenskej národnej skupiny IAML 24. seminár hudobných knihovníkov : celoslovenské podujatie hudobných knihovníkov. In: *Aktuality : informácie z knižničnej a informačnej vedy a praxe*, roč. 6, č. 1 (2004), s. 18-22.

Vzdelávanie hudobných knihovníkov na Slovensku. In: *Knižnica*, roč. 5, č. 1-2 (2004), s. 3-5.

Dokumenty súčasnej slovenskej liturgickej hudby. In: *2000 rokov cirkevnej hudby : zborník materiálov z 21. seminára hudobných knihovníkov*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2005, s. 52-61.

Liturgická hudba rímskokatolíckej cirkvi po Druhom vatikánskom koncile. In: *2000 rokov cirkevnej hudby : zborník materiálov z 21. seminára hudobných knihovníkov*. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2005, s. 22-33.

Metodické pomôcky, učebné texty

Evidencia gramofónových platní podľa výrobných čísiel. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1983. - 10 s. Spoluautor Vladimír Dvořák.

Evidencia gramofónových platní podľa výrobných čísiel. In: *Vybrané kapitoly z hudobného knihovníctva : (učebné texty)*. Martin : Matica slovenská, 1985, s. 50-61. Spoluautor Vladimír Dvořák.

Ako počúvať hudbu. In: *Práca v hudobnom oddelení : metodický materiál*. Bratislava : Mestská knižnica, 1985, s. 34-50.

Hudobná bibliografia. In: *Vybrané kapitoly z hudobného knihovníctva : (učebné texty)*. Martin : Matica slovenská, 1985, s. 126-138.

Menný popis hudobných dokumentov. In: *Vybrané kapitoly z hudobného knihovníctva : (učebné texty)*. Martin : Matica slovenská, 1985, s. 62-77.

Stručný viacjazyčno-slovenský hudobno-knihovnícky slovník. In: *Vybrané kapitoly z hudobného knihovníctva : (učebné texty)*. Martin : Matica slovenská, 1985, s. 222-238.

Systém katalógov hudobných dokumentov. In: *Vybrané kapitoly z hudobného knihovníctva : (učebné texty)*. Martin : Matica slovenská, 1985, s. 94-111. Spoluautor Vladimír Dvořák.

Typológia hudobných dokumentov. In: *Vybrané kapitoly z hudobného knihovníctva : (učebné texty)*. Martin : Matica slovenská, 1985, s. 25-34.

Zásady doplňovania, uchovávanía, evidencie, revízie a vyradovania fondu hudobných dokumentov. In: *Vybrané kapitoly z hudobného knihovníctva : (učebné texty)*. Martin : Matica slovenská, 1985, s. 35-49.

- o -

Významné výročia na rok .... / v roku .... : hudba. - [1984-1997]. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1983-1996.

Kalendár výročí .... : hudba. [1998-2004]. Bratislava : Univerzitná knižnica, 1996-2003.

Zostavovateľská práca

Úloha hudobných oddelení v uchovávaní hudobného dedičstva : zborník materiálov / Zostavila .... Bratislava : Univerzitná knižnica, 1987. 104 s.

Populárna hudba a jej postavenie v socialistickej knižnici : zborník materiálov / Zostavila .... Bratislava : Univerzitná knižnica, 1988. 124 s.

Československá produkcia zvukových a audiovizuálnych dokumentov v knižničnej praxi : zborník materiálov / Zostavila .... Bratislava : Univerzitná knižnica, 1989. 161 s.

Technické vybavenie hudobných oddelení v knižniciach : zborník materiálov / Zostavila .... Bratislava : Univerzitná knižnica, 1990. 150 s.

Hudobné knihovníctvo na Slovensku a skúsenosti partnerských knižníc v Čechách a zahraničí : zborník materiálov z 10. seminára hudobných knihovníkov 22.-23. mája 1990, Poprad / Zostavila ... Bratislava : Univerzitná knižnica, 1992, 207 s.

Formy a druhy populárnej hudby a aktuálne otázky hudobného knihovníctva : zborník materiálov / Zostavila .... Bratislava : Univerzitná knižnica - Národné knižničné centrum, 1998, 90 s.

Hudba ako organická zložka umenia : zborník materiálov / Zostavila .... Bratislava : Univerzitná knižnica, 2001, 80 s.

Hudobný život a významné osobnosti Slovenska / Zostavila .... Bratislava : Univerzitná knižnica, 2004, 170 s.

Hudobný folklór a jeho sprístupňovanie : zborník materiálov z 20. seminára hudobných knihovníkov / Zostavila .... Bratislava : Univerzitná knižnica, 2004, 71 s.

2000 rokov cirkevnej hudby : zborník materiálov z 21. seminára hudobných knihovníkov / Zostavila .... Bratislava : Univerzitná knižnica, 2004, 61 s.

Literatúra o nej

Po odchode dr. V. Dvořáka do dôchodku stala sa predsedníčkou komisie hudobných knihovníkov ... dr. Emese Duka-Zólyomiová. In: Čitateľ, roč. 36, č. 11 (1987), s. 386.

Duka-Zólyomiová Emese PhDr. In: Kto je kto v knižničnom a informačnom svete na Slovensku '93/94 / Štefan Kimlička. Bratislava : Slovenská technická knižnica - Centrum VTI SR, 1993, s. 110.

Jubileá pracovníkov knižnice. In: Bulletin Univerzitetnej knižnice v Bratislave, roč. 5-6 (1994-1995), s. 84-86.

Mgr. Kamila Fircáková

OCENENIA

OCENENIE KNIHOVNÍK ROKA A POCHVALNÉ UZNANIA ZA ROK 2005

Krajská pobočka SSK Bratislavského kraja na základe vyhodnotenej ankety vyhlásila v roku 2005 ocenenia **KNIHOVNÍK ROKA** a udelila **POCHVALNÉ UZNANIA** za rok 2005 svojim aktívnym členom. Ocenenia a pochvalné uznania udelili aj pracovníkom Univerzitnej knižnice v Bratislave a to na Krajskej konferencii SSK BK, ktorá sa uskutočnila dňa 23. novembra 2005.

Za “Knihovníka roka ” vyhlásili

Ing. Alojza Androviča, PhD.

za mimoriadny prínos na poli využívania a implementácie nových technológií a systémové riešenie automatizácie v Univerzitnej knižnici v Bratislave.

“Pochvalné uznania za rok 2005” udelili

PhDr. Tiborovi Trgiňovi

za mimoriadne úsilie, obrovskú prácu a entuziazmus pri veľkolepej rekonštrukcii Univerzitnej knižnice v Bratislave,

Mgr. Kamile Fircákovej

za dlhoročný a aktívny záujem na poli výskumu dejín knižnej kultúry na Slovensku,

PhDr. Dagmar Kleinovej

za mnohostrannú a vysokokvalifikovanú činnosť pri vytváraní podmienok na plnenie odborných aktivít UKB a vysoký stupeň angažovanosti v oblasti knihovníctva.

Všetkým oceneným úprimne blahoželáme!

KALENDÁR AKCÍ

AKCIE MULTIFUNKČNÉHO KULTÚRNEHO CENTRA V ČASE OD 16. 6. 2005 DO 20. 12. 2005

16. 6. 2005 Bibliografický formát MARC 21 a seriály. Pracovný seminár. Prednášala PhDr. Lýdia Sedláčková a Mgr. Hana Vildnerová. Akciu organizoval odbor súborných katalógov UKB.
23. 6. 2005 Prezentácia dokumentov o amerických reáliách, ktorú organizovalo Info USA UKB. (R. Kovačková).
23. 6. 2005 Albertina icome Bratislava. Prezentácia firmy. Organizátor : UKB Ing. Alojz Androvič, PhD.
24. 6. 2005 Projekt virtuálnej knižnice. Pracovný seminár organizovala UKB Ing. Alojz Androvič, PhD.
27. 6. 2005 Prezentácia firmy CSA, ktorú zorganizovali UKB, Albertina icome Bratislava a CSA.
6. 7. 2005 The Coming of Independence. Prednášku organizovala UKB Info USA (p. J. Babala).
9. 8. 2005 Perzekúcie počas II. Svetovej vojny vo Francúzsku. Prednáška francúzskeho historika Emmanuela Filhola pri príležitosti spomienkového dňa na rómsky holokaust. Akciu zorganizovala Nadácia Milana Šimečku v spolupráci s Francúzskym kultúrnym inštitútom v Bratislave a UKB.
7. 9.
21. 9. 2005 Výstava japonských grafických dizajnérov, organizovaná Japonským veľvyslanectvom, Japonskou nadáciou v spolupráci s UKB.
22. 8. 2005 Návšteva generálneho riaditeľa UNESCO pána Koichira Matsuuru v UKB, ktorú zabezpečovalo stredisko UNESCO v spolupráci s MKC a sekretariátom GR UKB.
19. 9.
1. 10. 2000 Zázračná ceruzka, výstava reprodukcie ilustrácií britských detských kníh. Organizátori British Council v spolupráci s UKB.
27. 9.
29. 9. 2005 25. odborný seminár hudobných knihovníkov. Organizátori UKB, SNK v Martine, Slovenská národná skupina IAML, Spolok slovenských knihovníkov.

4. 10. 2005 Klimatické zmeny a vy. Prednáška britského odborníka Ashera Minnsa z Tyndall výskumného centra pre klimatické zmeny na univerzite v East Anglia v Norwichi. Organizátor: British Council.
5. 10. 2005 Teória o zmluvnom prijatí uhorského kmeňového zväzu v Karpatskej kotline a slovenské dejiny. Prednášateľ Doc.PhDr. Martin Homza, PhD.
Organizátor: Katedra slovenských dejín Filozofickej fakulty univerzity Komenského v Bratislave v spolupráci s UKB.
5. 10.
7. 10. 2005 Tradícia-inovácia-modernosť vo vývojových premenách. Filozofická katedra univerzity Komenského v Bratislave (katedra hudobnej vedy) bola spoluorganizátorom konferencie s medzinárodnou účasťou, ktorá sa konala v rámci festivalu Bratislavské hudobné slávnosti.
6. 10. 2005 Konferencia s medzinárodnou účasťou z oblasti LIFE SCIENCE, ktorú organizovala verejná inštitúcia SARC. Úlohou konferencie bolo iniciovanie slovenských subjektov k podávaniu projektov v rámci 6. RP TP1 poslednej 4. výzvy EK.
19. 10. 2005 Literárne čítanie Juliana Schuttinga. Organizátor: Rakúske kultúrne fórum v spolupráci s Univerzitnou knižnicou.
20. 10. 2005 Prehrávka opery P. I. Čajkovského Eugen Onegin. Organizátor: Klub priateľov opery SND.
20. 10. 2005 Prezentácia systému Aspi pre pracovníkov UKB. (Kinčíková)
21. 10. 2005 Elsevier Library Connect. Seminár. Spoločné podujatie Spolku slovenských knihovníkov, Univerzitnej knižnice v Bratislave a spoločnosti Elsevier.
21. 10.
22. 10. 2005 Mládež a dejiny: Stredoškolská mládež jej historická pamäť a orientácia v európskom historickom priestore. Dvojdňový pracovný seminár s medzinárodnou účasťou. Organizátormi podujatia bola Katedra histórie Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského, Štátny pedagogický ústav v spolupráci s Radou Európy a UKB.
24. 10.
29. 10. 2005 Oslavy 60. výročia založenia OSN. Výstava dokumentov a publikácií UNESCO a špecializovaných organizácií v systéme OSN z depozitných fondov v UKB. Organizátor, stredisko UNESCO UKB.
25. 10. 2005 NATO a nové partnerstvá. Informačno-vzdelávacie podujatie organizované strediskom NATO formou seminára za účasti študentov FF UKF.
25. 10.

26. 10. 2005 Oslavy 60. výročia založenia OSN. Celoslovenská konferencia Pridružených škôl UNESCO. Organizátor: Stredisko UNESCO UKB.
27. 10. 2005 Odmietaní, prenasledovaní, vyhnaní ... Sympóziu pri príležitosti 100. výročia narodenia Rudolfa Dilonga. Organizátor: UKB, Asociácia Universum v spolupráci s Konrad Adenauer Stiftung.
27. 10. 2005 Aby sme ich lepšie chápali. Seminár. Prednášatelia: PaedDr. Marta Franková, špeciálny pedagóg a Mgr. Klaudia Petrová, klinický psychológ. Organizátor: Občianske združenie MEDLIB, Občianske združenie Pre Dys, Občianske združenie Spoločnosť priateľov UK, UKB.
2. 11. 2005 Vznik cirkvi v Uhorsku a Slovensko. Prednášala Mgr. Vincenta Mucsk, PhD. Organizátor: FF UK, Katedra slovenských dejín.
3. 11. 2005 Dni maďarskej vedy spomienková slávnosť na 3. november 1825, keď gróf István Széchenyi ponukou svojho ročného príjmu inicioval vznik Maďarskej vedeckej spoločnosti. Organizátor: Veľvyslanectvo Maďarskej republiky, UKB, Zmiešaná slovensko-maďarská komisia historikov, Fórum inštitút pre výskum menšín.
5. 11.
15. 11. 2005 Výstava fotografií /Magda Hueckel a Agata Serafin Poľsko/ v rámci jubilejného 15. ročníka festivalu Mesiac fotografie. Organizátor: Občianske združenie FOTOFO.
9. 11. 2005 Klimatické zmeny problémy a riešenia. Prednáška Dr. Phila Hortona. Z Centra pre alternatívne technológie vo Walesi, Veľká Británia.
10. 11. 2005 Vzťah knižníc a samosprávy. Seminár asociovaných knižníc. Organizátor: Slovenská asociácia knižníc, UKB.
10. 11. 2005 Literárne čítanie rakúsko-poľského autora Radka Knappa. Organizátor: Rakúska knižnica UKB v spolupráci s Rakúskym kultúrnym fórom.
21. 11. 2005 Vplyv politika Ronalda Regana na vývoj vo Východnej a Strednej Európe. Seminár. Organizátor: Konzervatívny klub Ronalda Regana, UKB.
22. 11. 2005 Prehistória, história a kultúra indiánov Navaho. Prednáška Oswalda Wernera, profesora antropológie, USA. Organizátor: Veľvyslanectvo USA, Slovenské národné múzeum v Bratislave, Katedra žurnalistiky FF UK, UKB.
22. 11. 2005 Wulff Kirsten. Dvojazyčné literárne čítanie autora, nositeľa Nobelovej ceny a prekladateľa M. Richtera. Organizátor: Nadácia Konrada Adenauera.

23. 11. 2005 Valné zhromaždenie Spolku slovenských knihovníkov. Organizátor: Spolok slovenských knihovníkov, Krajská pobočka Bratislavského kraja.
24. 11.
25. 11. 2005 Bratislavský mier v r. 1805, kontext a dôsledky. Medzinárodné sympóziu pri príležitosti osláv dvojstoročnice Bratislavského mieru. Prednášatelia: Vladimír Segeš, historik Vojenského historického ústavu v Bratislave; Jacques-Olivier Boudon, predseda Napoleonovho inštitútu; Martin Hrubala, historik; Françoise Aubret-Ehnert, predsedkyňa Asociácie priateľov Talleyranda; Vincenz Lichtenstein, hosť Rakúskeho veľvyslanectva v SR; Jarmila Boboková, odborná asistentka, FF UK; Michel Kerautret, zástupca riaditeľa oddelenia analýz Francúzskeho Národného zhromaždenia; Vadim Roginskyj, profesor Moskovskej akadémie vied; Robert Ouvrard, člen združenia Souvenir Napoléonien, Viedeň; Viliam Čičaj, predseda Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV. Organizátor: Francúzske veľvyslanectvo v SR, UKB.
6. 12. 2005 Islam v politike politika v islame. Seminár. Prednášatelia: Jozef Lenč (SSVE), Tomáš Zálešák (Trnavská univerzita), Gabriel Pirický (Ústav orientalistiky SAV), Abdulwahab Al-Shenaty (Združenie priateľov islamskej literatúry). Organizátorom seminára bola Spoločnosť pre strednú a východnú Európu a Združenie priateľov islamskej literatúry.
7. 12. 2005 Písomná kultúra v stredovekej Bratislave. Prednáška. Mgr. Juraj Šedivý, PhD.
15. 12. 2005 G. Verdi: Dvaja Foscariovci. Prehrávka opery. Organizátor: Klub priateľov opery SND.
- 15.12.2005 Svetové dedičstvo v rukách mladých. Oboznámenie sa s projektom, ktorý vychádza z programu UNESCO a je určený stredným školám v SR. Organizátor: Stredisko UNESCO UKB.

Názov: **BULLETIN UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE č. 2/2005**

Vydala: Univerzitná knižnica v Bratislave

Zodpovedný redaktor: Mgr. Tatiana Popová

Redakčná rada: Mgr. Mária Džavíková, Mgr. Kamila Fircáková,
PhDr. Dagmar Kleinová, Mgr. Tatiana Popová,
PhDr. Lýdia Sedláčková

Jazykový redaktor: PhDr. Júlia Dvorská

Rok vydania: 2005

Tlač: Univerzitná knižnica v Bratislave